

Program univerzálnej prevencie pre dospelievajúcich

Katedra pedagogickej psychológie a psychológie zdravia
Filozofická fakulta
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Základné informácie

- Preventívne programy realizované priamo v školách majú možnosť osloviť široké spektrum detí a mládeže
- „Unplugged“ je školský program univerzálnej prevencie pre dospievajúcich vo veku 12-14 rokov
- Unplugged je súčasť európskeho projektu EU-DAP (European Drug use prevention; <http://www.eudap.net>)
- implementovaný v krajinách Taliansko, Belgicko, Španielsko, Rakúsko, Švédsko, Grécko, Nemecko, Česká republika a Poľsko
- interaktívny program, ktorý predpokladá zapojenie celej skupiny

Prevencia založená na výskumných dátach

- Publikované štúdie hovoria v prospech:
 - školských programov prevencie založených na rozvoji interpersonálnych a intrapersonálnych kompetencií (Botvin, 2004)
 - scitlivovania voči sociálnemu vplyvu, tréningu odolávania a korekcii normatívnych presvedčení o užívaní návykových látok (Cuijpers, 2003).
- Nevyhnutnosť dostupnosti manuálu, tréningu a technickej podpory pre učiteľov, ktorí program realizujú (Gottfredson, Thomas Cook, Frances, Gardner, 2015)

Východiská

- komplexný vplyv sociálneho prostredia (naučiť odolávať vplyvu sociálneho prostredia)
- model KAB (Knowledge – Attitude - Behavior) – vedomosti – postoje – správanie: cieľom je poskytnúť objektívne informácie o návykových látkach a dôsledkoch ich užívania
- cieľom je znížiť počet dospievajúcich začínajúcich užívať návykové látky, oddialiť prvý kontakt s drogami a zároveň oddialiť prechod od experimentovania k pravidelnému užívaniu.

Štruktúra programu

- pozostáva z 12 lekcíí v trvaní jednej vyučovacej hodiny (45 minút), ktoré sú zamerané na:
 - 1) informácie a postoje,
 - 2) interpersonálne spôsobilosti,
 - 3) intrapersonálne spôsobilosti.

Ciele vzdelávania lektorov v programe Unplugged

- Rozšíriť profesijné kompetencie pedagogických a odborných zamestnancov v oblasti univerzálnej prevencie užívania návykových látok.
- Prehĺbiť profesijné zručnosti potrebné pre realizáciu preventívnych programov a prácu so skupinou v podmienkach školskej triedy.

Overovanie efektívnosti programu

Unplugged 1 (2012 – 2015)

- Efekt Unplugged bol zistený vo vzťahu k vnímaniu rizika užívania alkoholu, fajčeniu tabakových cigariet a užívaniu marihuany (Berinšterová, Orosová, Gabrhelík 2014).
- Nárast úrovne uvedomovania si negatívnych dôsledkov konzumácie alkoholu medzi školákmi (Orosová et al. 2014).
- Zvýšenie úrovne sebaúcty a zreálnenie deskriptívnych normatívnych presvedčení mali vzťah k nefajčeniu školákov (tzn., že školáci udávali, že nikdy nefajčil(a) vo svojom živote tabakové cigarety) (Berinšterová, 2015).

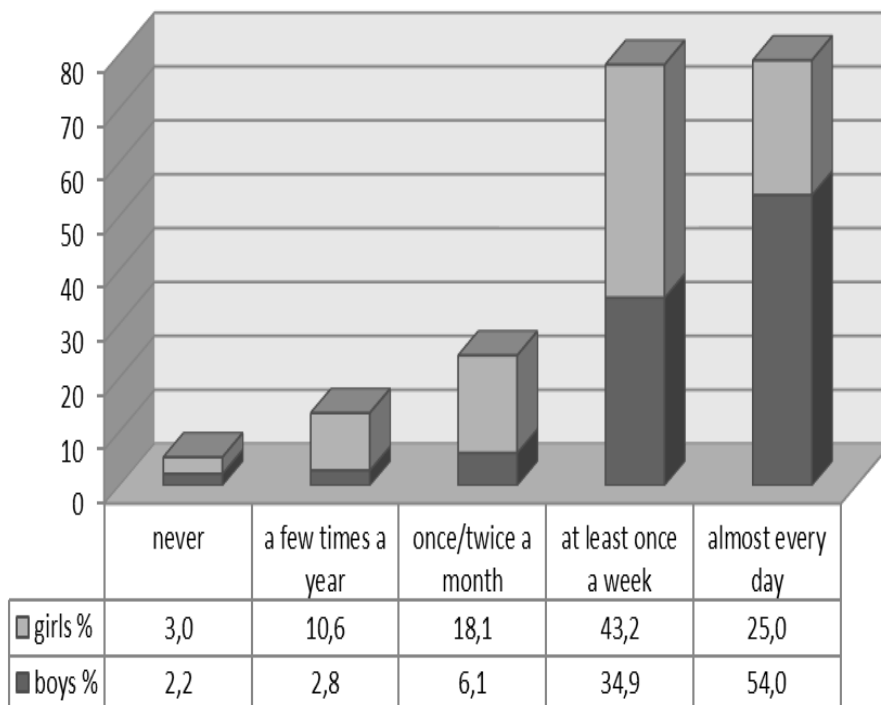
- Výsledky preukázali iba bezprostrednú efektívnosť Unplugged programu po jeho implementácii vo vzťahu k fajčeniu u dievčat (Orosová, O. et al., 2018).
- Z tých školákov, ktorí v čase pred programom neudávali konzumáciu alkoholu, vyššie percento žiakov kontrolnej v porovnaní s experimentálnou skupinou udávalo konzumáciu alkoholu 18 mesiacov po intervencii (Orosová, O. et al., 2018).

- Pred implementáciou Unplugged 2,4% školákov udávalo fajčenie tabakových cigariet.
- 18 mesiacov po implementácii Unplugged 90.4% neudávalo fajčenie, 1.1% exfajčiari, a 0.8% fajčiari.
- Najsilnejším prediktorom zmeny statusu fajčenia bola vyššia úroveň normatívnych presvedčení a dostupnosť cigariet.
- Dlhodobejší priamy efekt programu Unplugged nebol zistený vo vzťahu k fajčeniu 18 mesiacov po implementácii programu.

Hranie PC hier

Hracie automaty

6%
12 ročných
uviedlo, že
príležitostne
hrajú na hracích
automatoch

Výskyt problémového správania vo výskumnej vzorke (priemerný vek 13 rokov)

Typ problémového správania	Početnosť správania v celej vzorke		Chlapci	Dievčatá
	N	%	N / %	N / %
Bitka v škole	125	14,5	85 / 23	40 / 8,1
Udrel/a učiteľa	67	7,7	47 / 12,6	20 / 4,1
Použitie zbrane	25	2,9	13 / 3,5	12 / 2,4
Poškodenie školského majetku	34	3,9	18 / 4,8	16 / 3,3
Záškoláctvo	83	10,4	34 / 9,8	49 / 10,9
Úteky z domu	44	5,1	20 / 5,4	24 / 4,9

Unplugged 2 (2017-2019)

- 1. zber dát (jeseň 2017)
- 2. zber dát (jar 2018)
- 3. zber (jar 2019) – práve prebiehajúci
- Prebieha analýza dát z 2. zberu a tiež príprava dát z 1. a 2. zberu pre potreby analýz efektívnosti programu
- Počet žiakov: 1135 (dievčatá - 50,1%)
- Priemerný vek: 12,9

Rodové rozdiely v rizikovom správaní

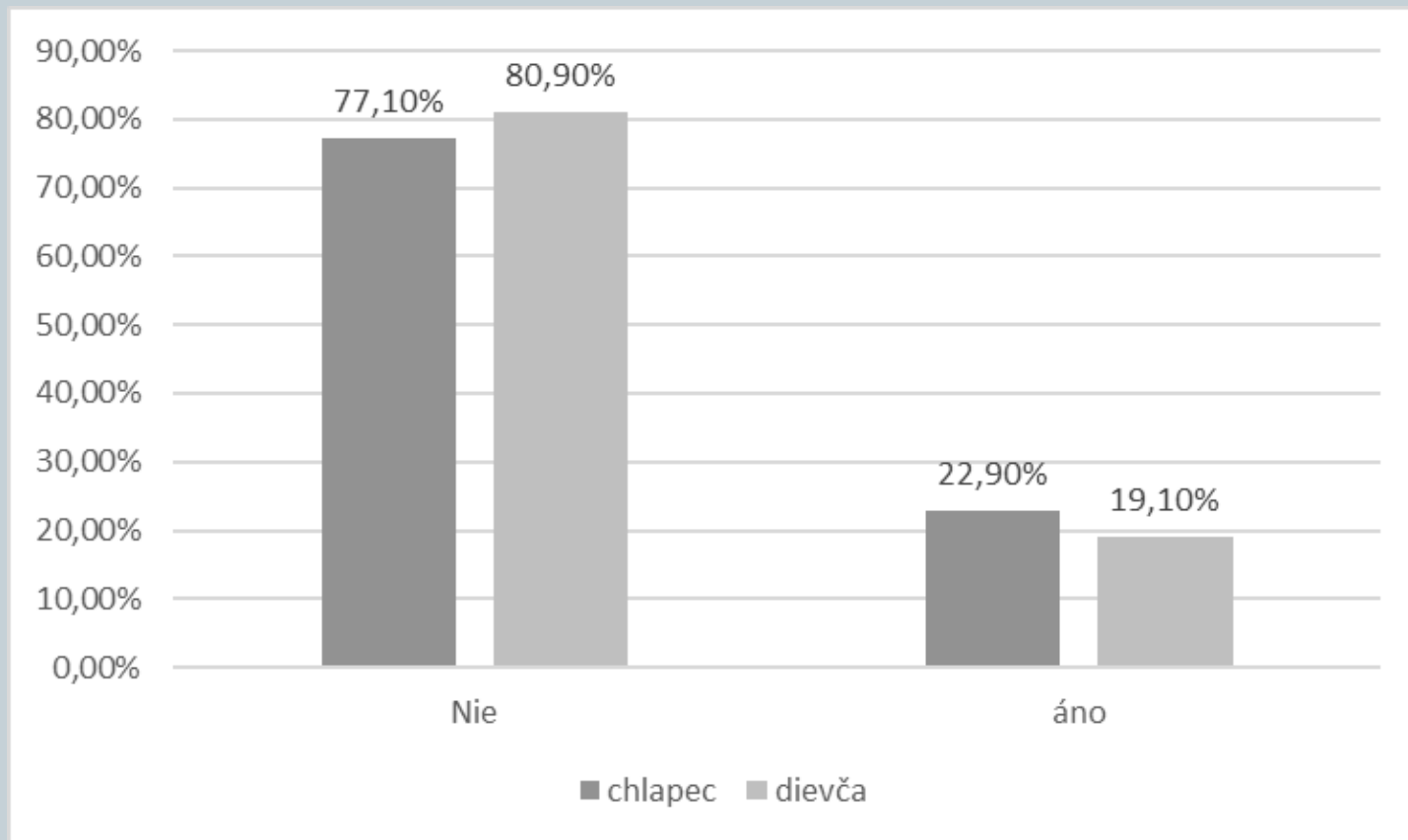
Typ rizikového správania	Početnosť správania v celej vzorke		Chlapci	Dievčatá
	N	%	N/%	N%
Fajčenie cigariet	122	21	68 / 23	54 / 19
Fajčenie cigariet za posledných 30 dní	29	5	19 / 6	10 / 4
Užívanie alkoholu	328	57	177 / 60	151 / 53
Užívanie alkoholu za posledných 30 dní	115	20	67 / 23	48 / 17
Stav opitosti	22	4	15 / 5	7 / 3
*Užívanie marihuany	13	2	11 / 4	2 / 1

*Výsledky poukazujú na častejšie užívanie marihuany u chlapcov v porovnaní s dievčatami.

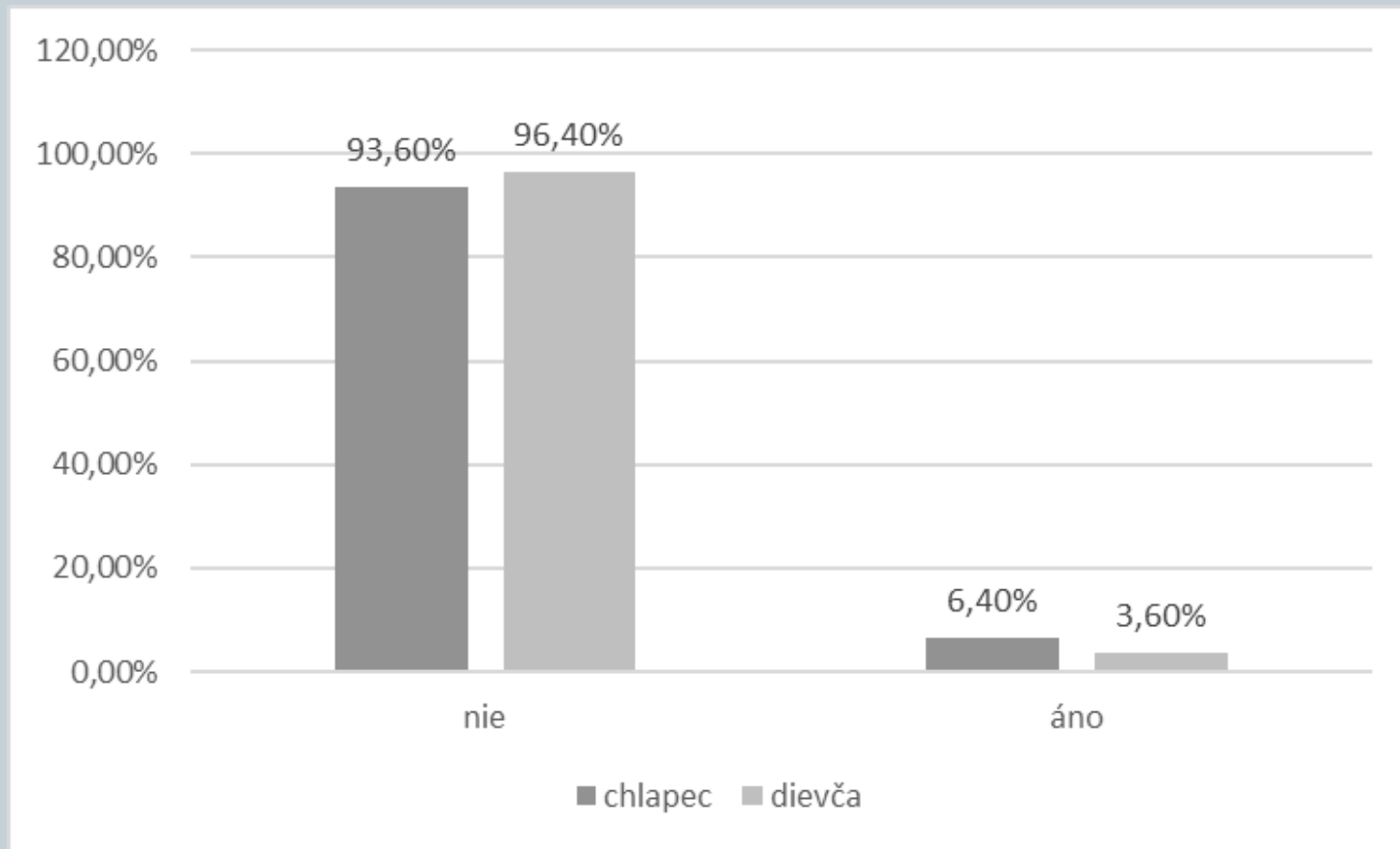
Fajčenie cigariet

Fajčil si už niekedy cigaretu (aj keď len jednu doteraz)?

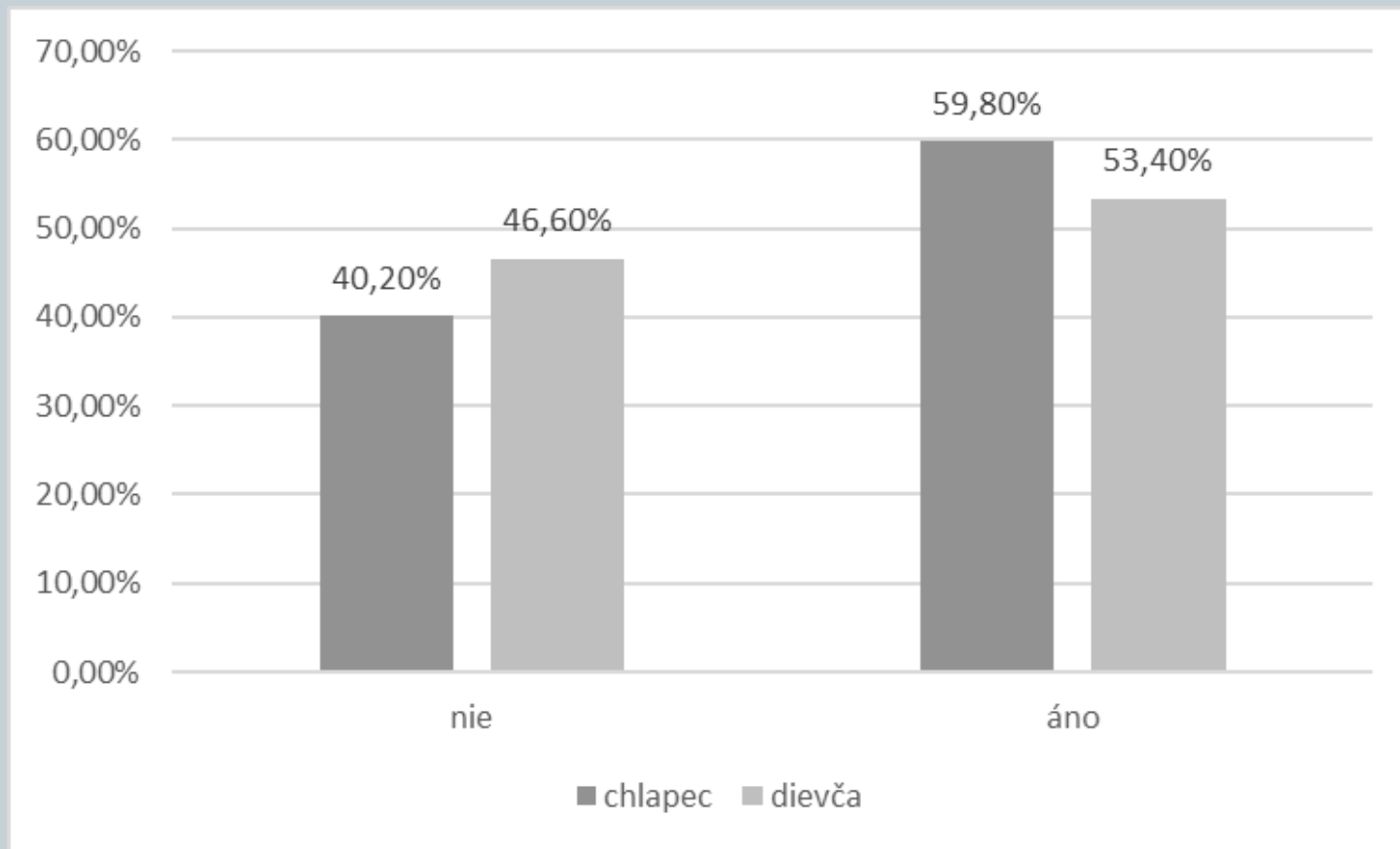
Fajčenie za posledných 30 dní

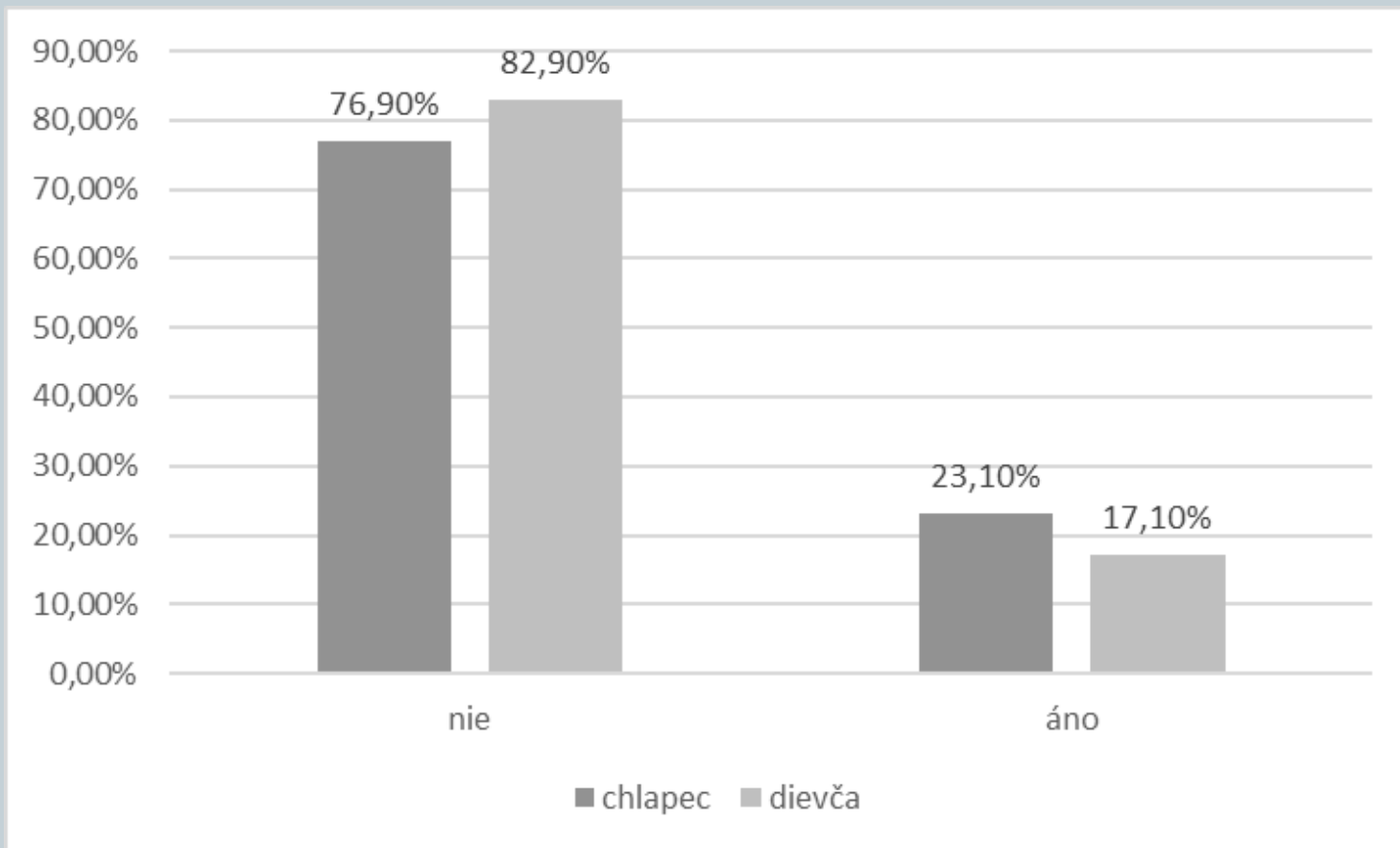
Konzumácia alkoholu

Pil si už niekedy alkohol?

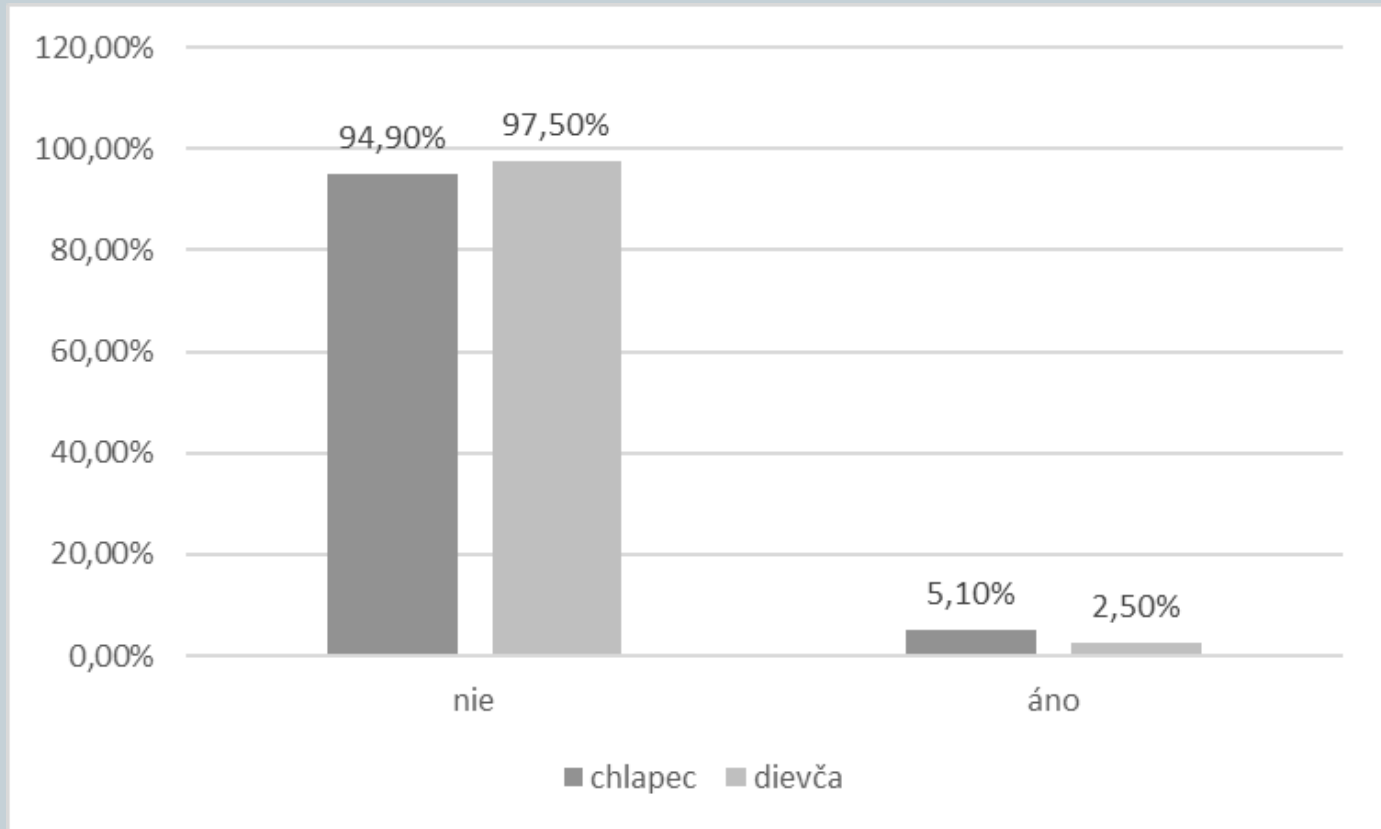
Konzumácia alkoholu za posledných 30 dní

Opitosť

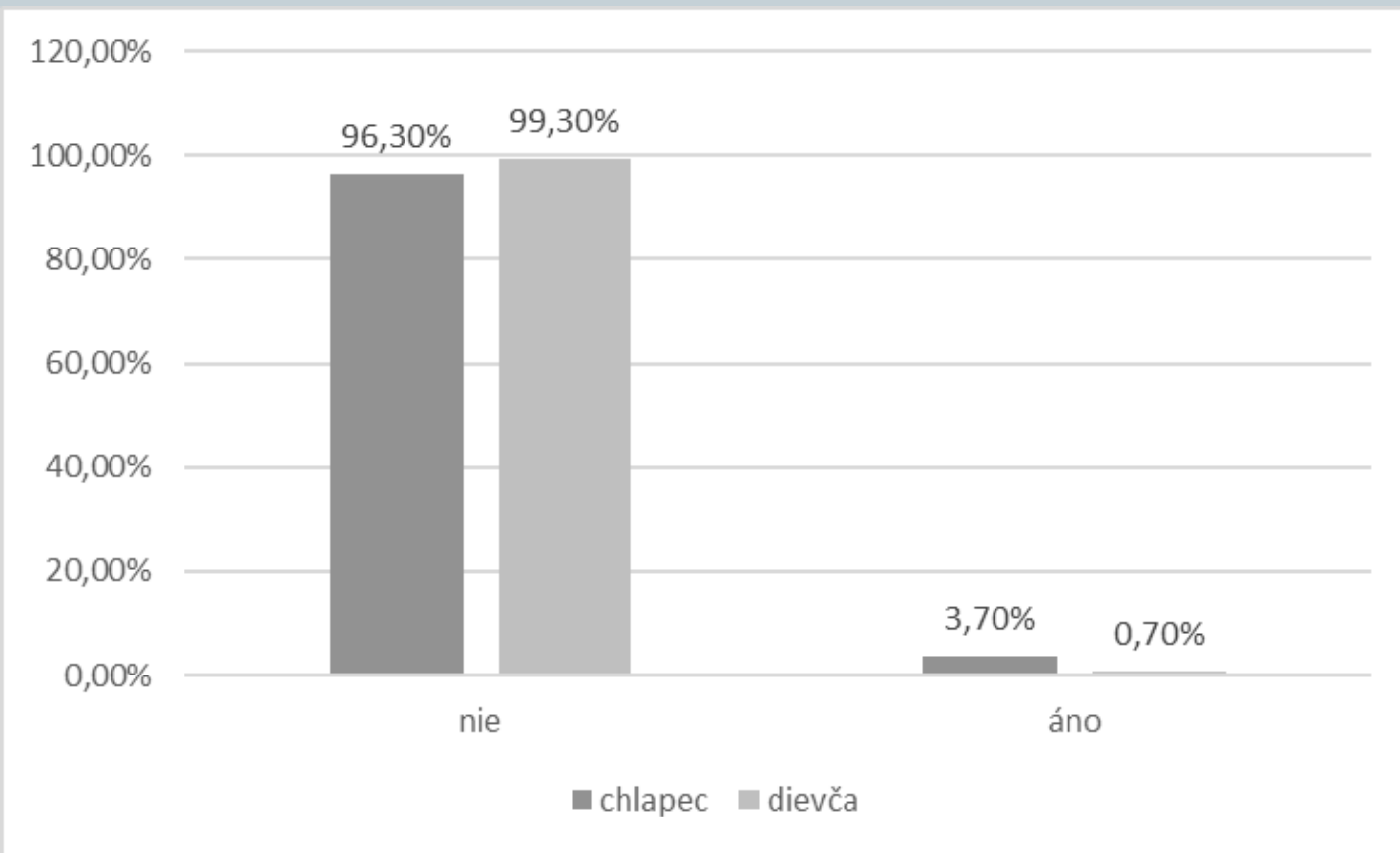
Koľkokrát sa Ti stalo, že si si pitím alkoholických nápojov navodil/a opitosť, napr. si sa potácal/a, nedokázal/a si poriadne rozprávať, vracal/a si, alebo si nepamätal/a na to, čo sa stalo včera?

Marihuana

Užíval si už niekedy marihuanu, alebo hašiš (hoci len raz)?

Rizikové správanie vzhľadom na kraje

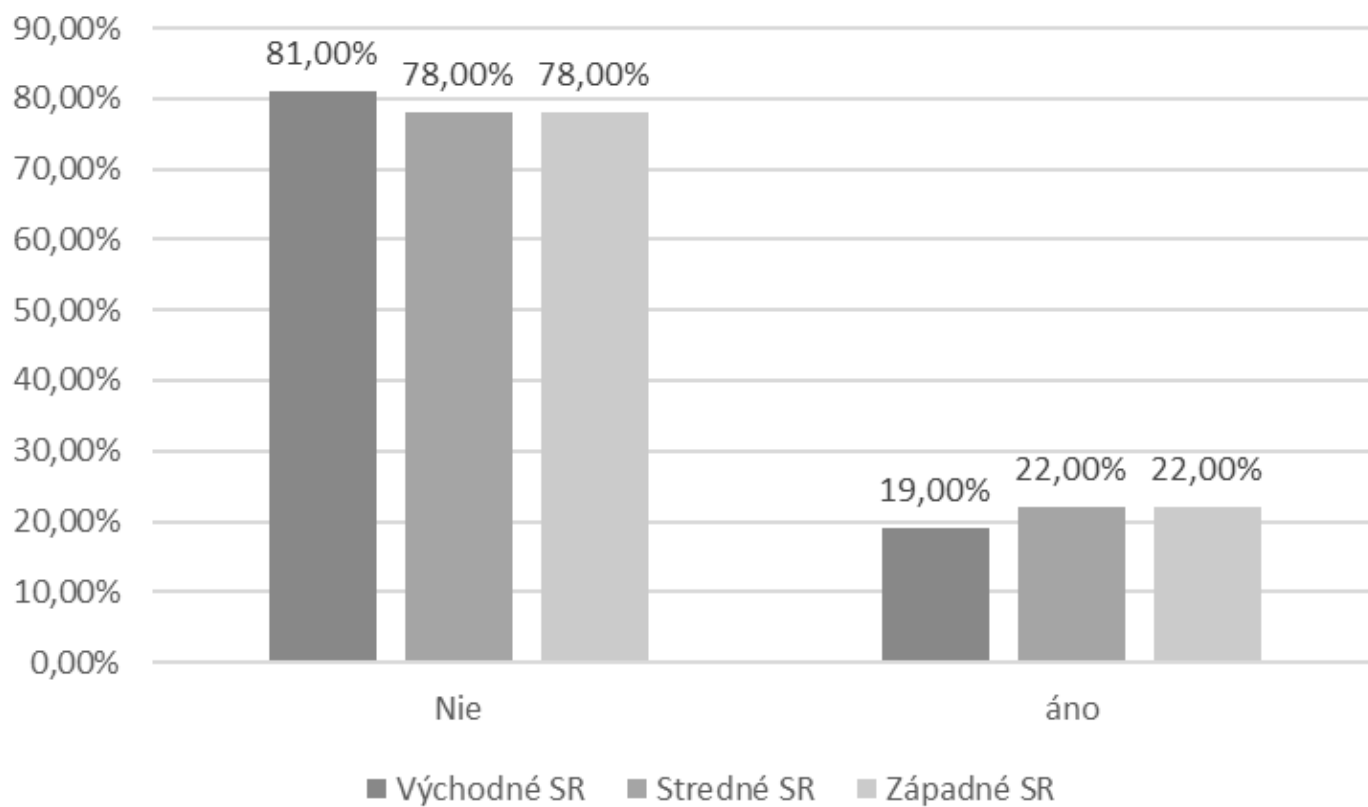
Typ rizikového správania	Početnosť správania v celej vzorke		Východné SR	Stredné SR	Západné SR
	N	%	N / %	N / %	N / %
Fajčenie cigariet	122	21	36 / 19	24 / 22	62 / 22
Fajčenie cigariet za posledných 30 dní	29	5	7 / 4	6 / 6	16 / 6
Užívanie alkoholu	328	57	100 / 53	65 / 60	163 / 58
Užívanie alkoholu za posledných 30 dní	115	20	28 / 15	24 / 22	63 / 23
Stav opitosti	22	4	6 / 3	4 / 4	12 / 4
Užívanie marihuany	13	2	2 / 1	3 / 3	8 / 3

Významné rozdiely v rizikovom správaní medzi jednotlivými kraji neboli zistené.

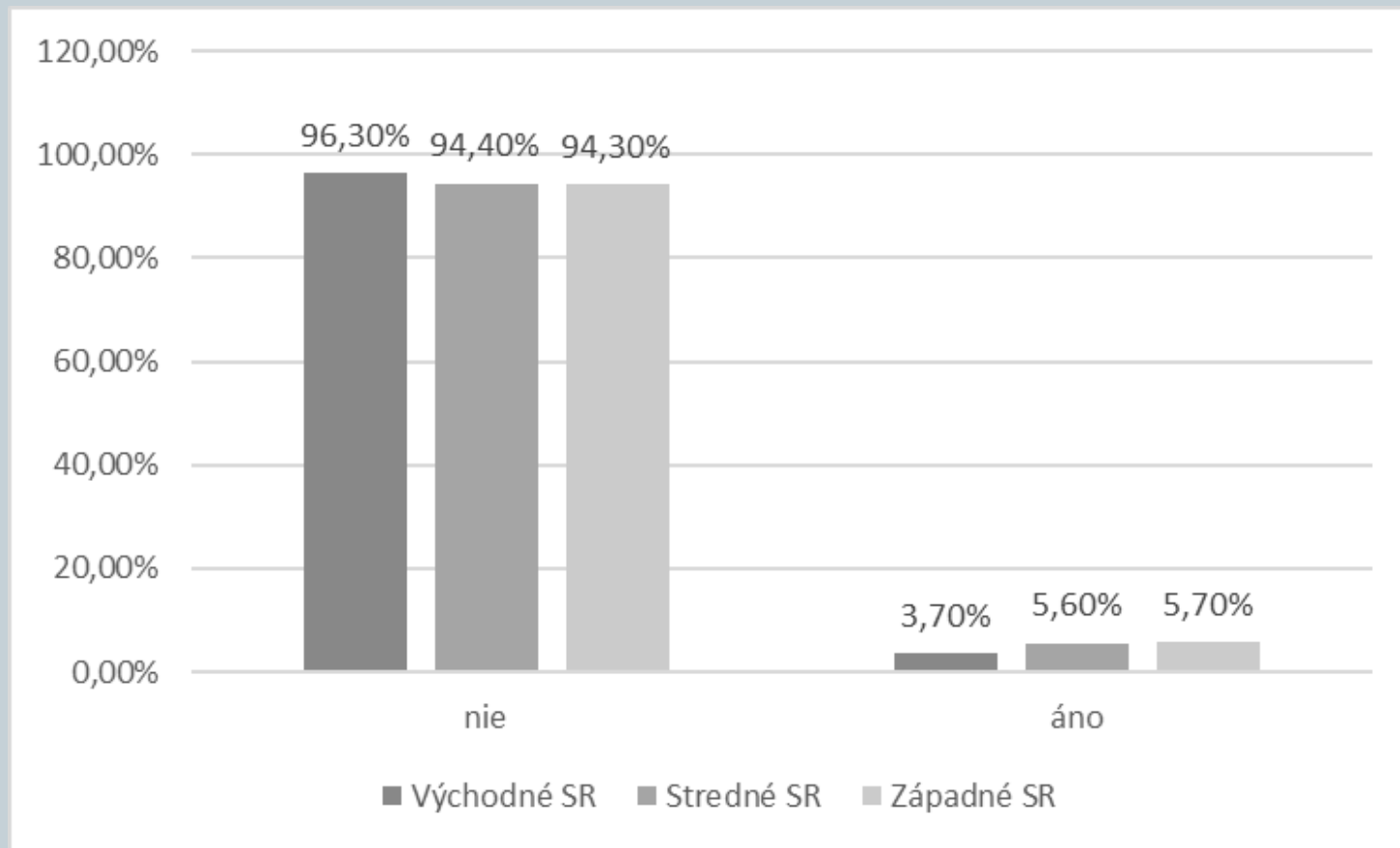
Fajčenie cigariet

Fajčil si už niekedy cigaretu (aj keď len jednu doteraz)?

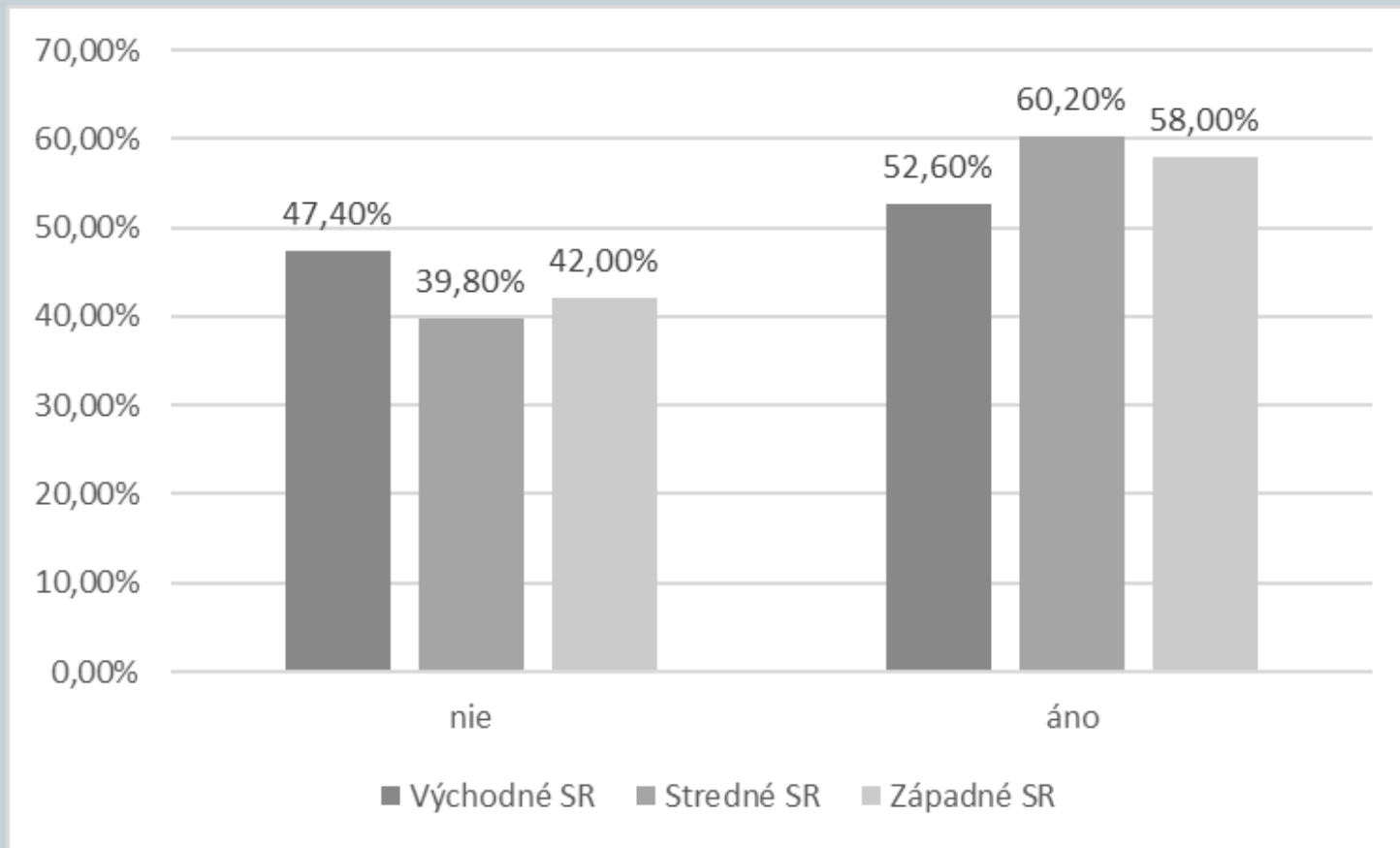
Fajčenie cigariet za posledných 30 dní

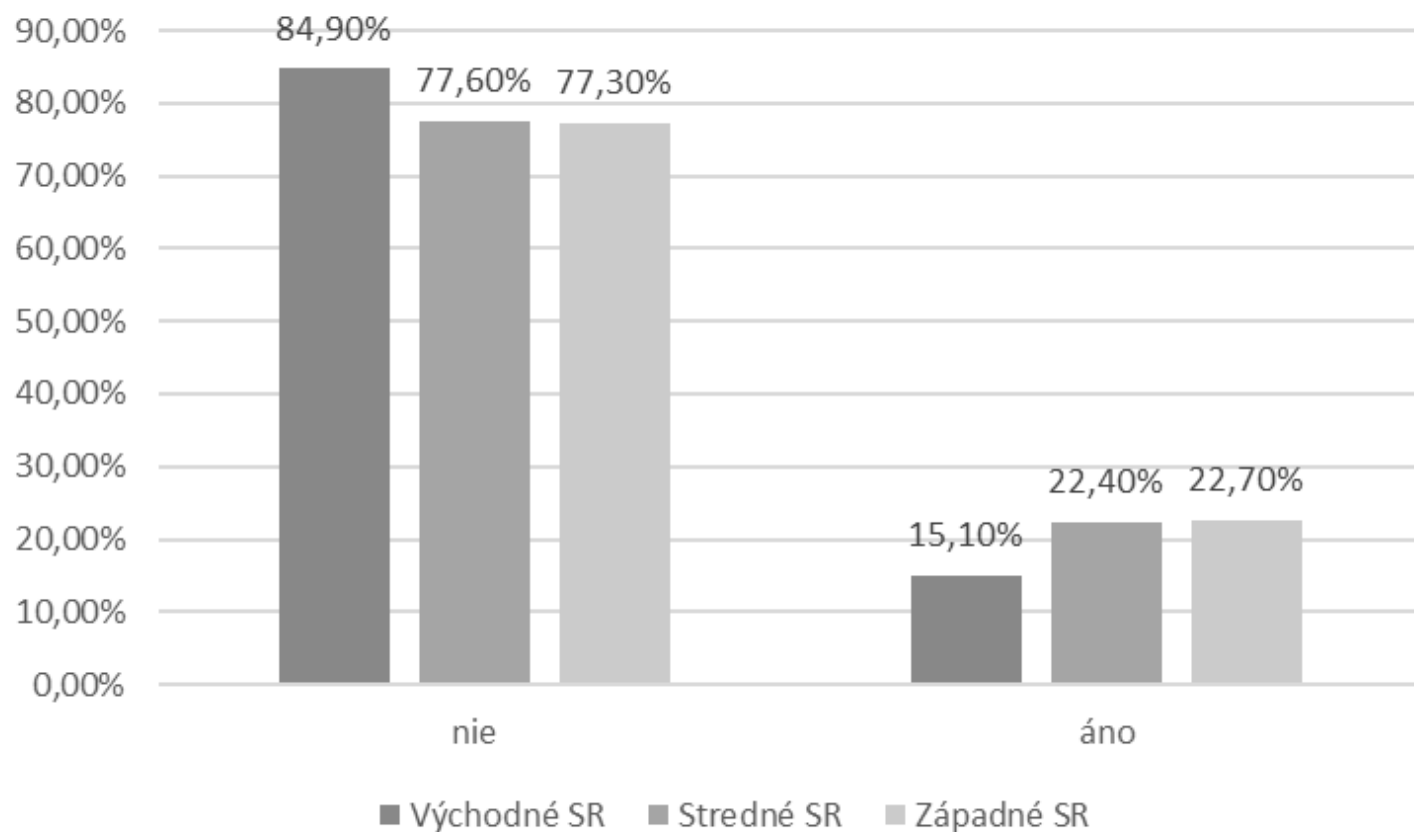
Konzumácia alkoholu

Pil si už niekedy alkohol?

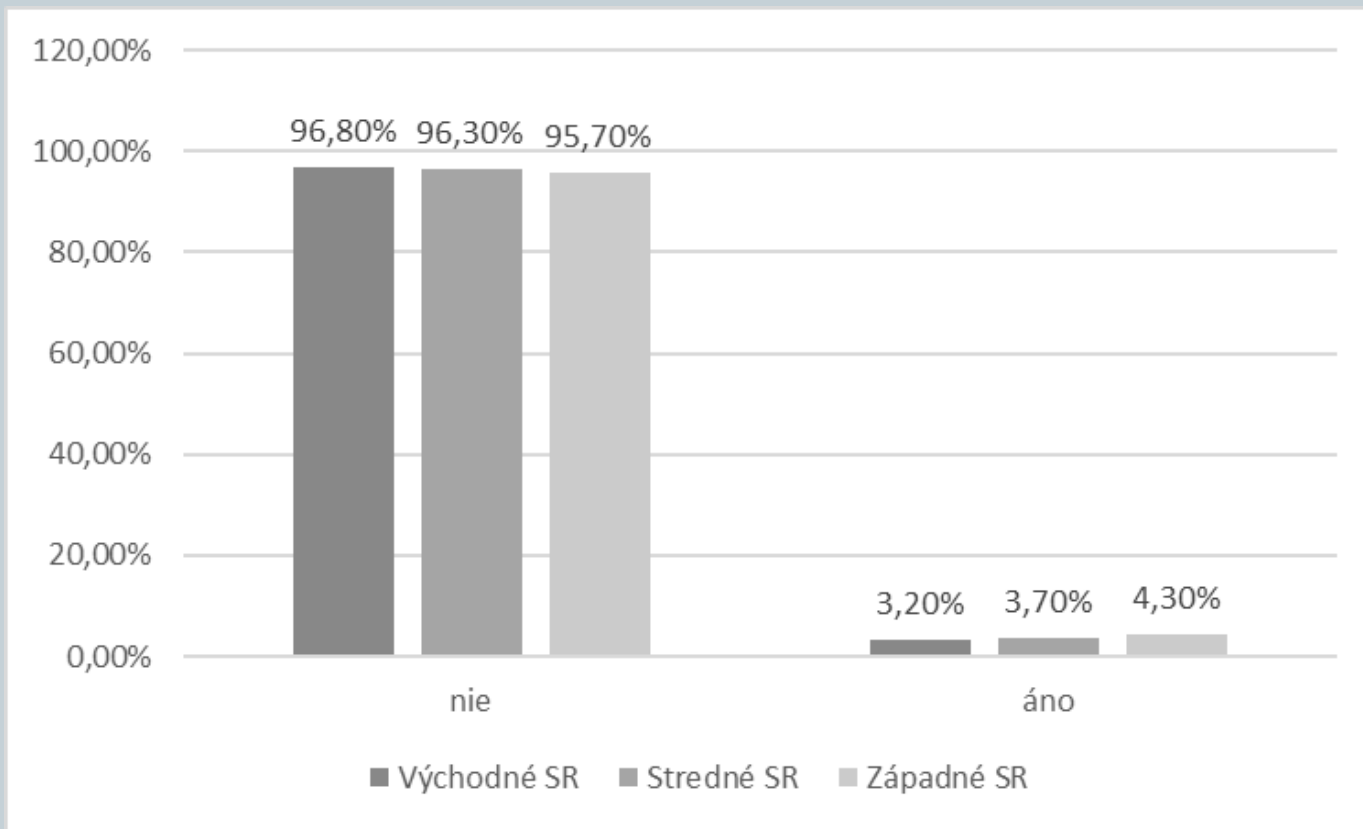
Konzumácia alkoholu za posledných 30 dní

Stav opitosti

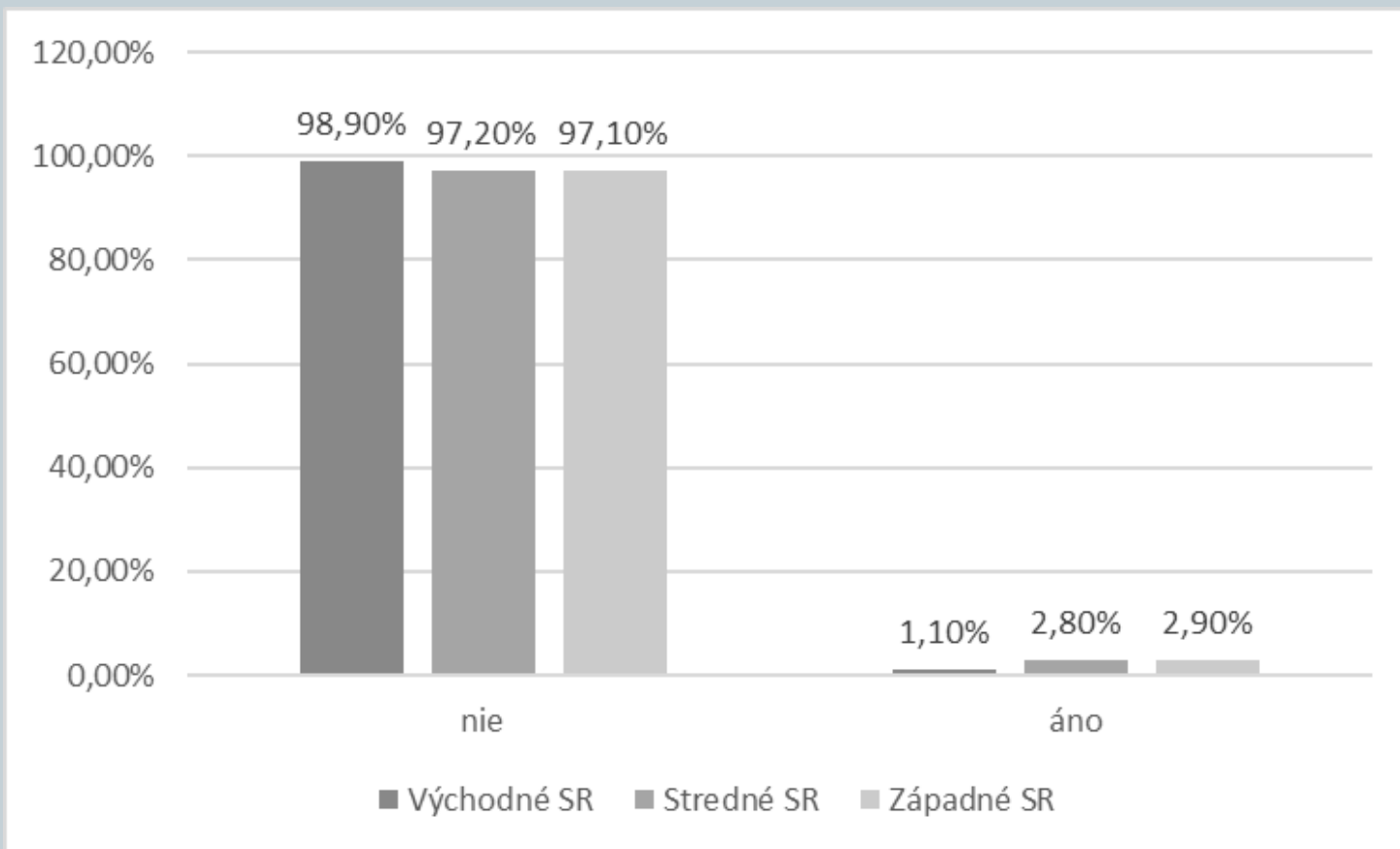
Koľkokrát sa Ti stalo, že si si pitím alkoholických nápojov navodil/a opitosť, napr. si sa potácal/a, nedokázal/a si poriadne rozprávať, vracal/a si, alebo si nepamätal/a na to, čo sa stalo včera?

Marihuana

Užíval si už niekedy marihuanu, alebo hašiš (hoci len raz)?

Rizikové správanie vzhľadom na veľkosť obcí

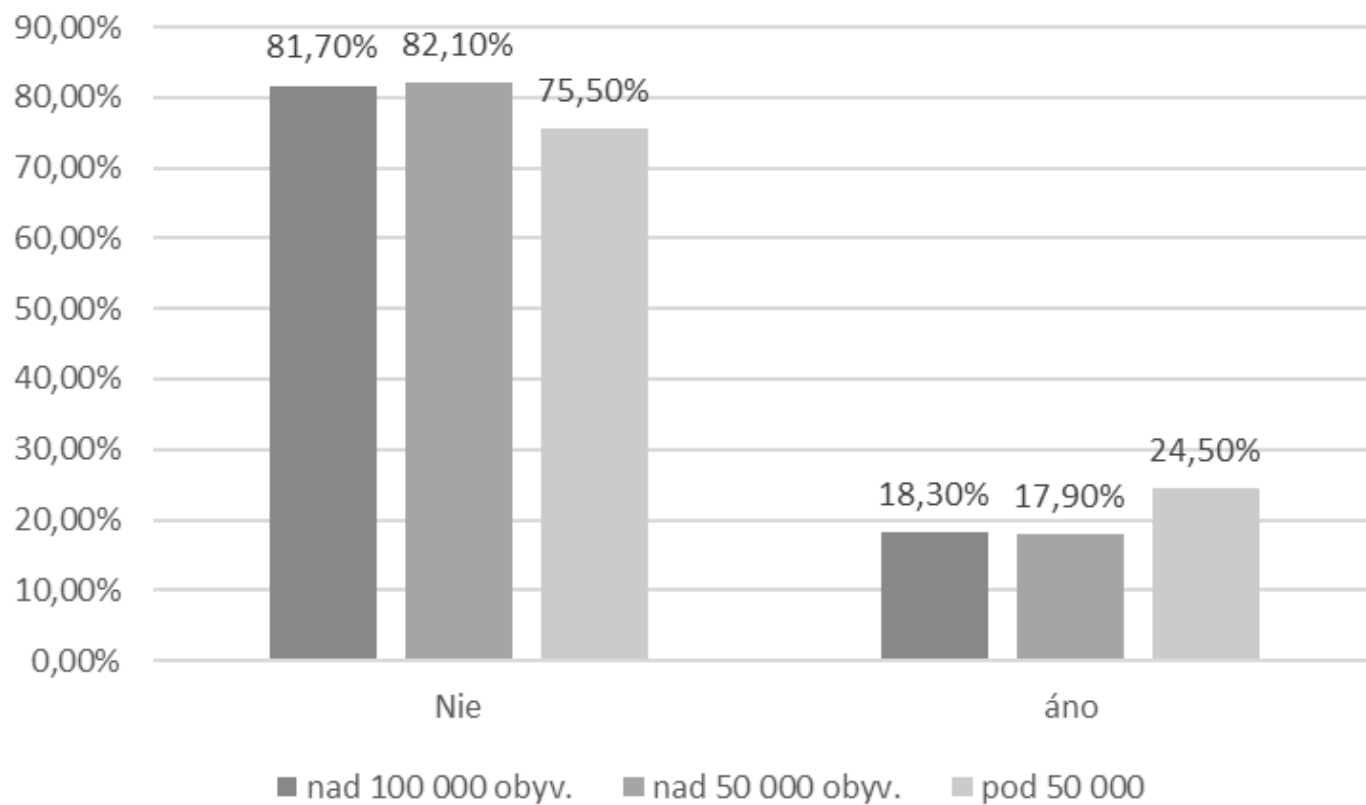
Typ rizikového správania	Početnosť správania v celej vzorke		> 100 000 obyv.	> 50 000 obyv.	< 50 000 obyv.
	N	%	N / %	N / %	N / %
Fajčenie cigariet	122	21	24 / 18	33 / 18	65 / 25
Fajčenie cigariet za posledných 30 dní	29	5	9 / 7	5 / 3	15 / 6
Užívanie alkoholu	328	57	64 / 69	106 / 59	158 / 60
Užívanie alkoholu za posledných 30 dní	115	20	18 / 14	38 / 21	60 / 23
Stav opitosti	22	4	5 / 4	6 / 3	11 / 4
Užívanie marihuany	13	2	2 / 2	4 / 2	7 / 3

Významné rozdiely v rizikovom správaní vzhľadom na veľkosť obce neboli zistené.

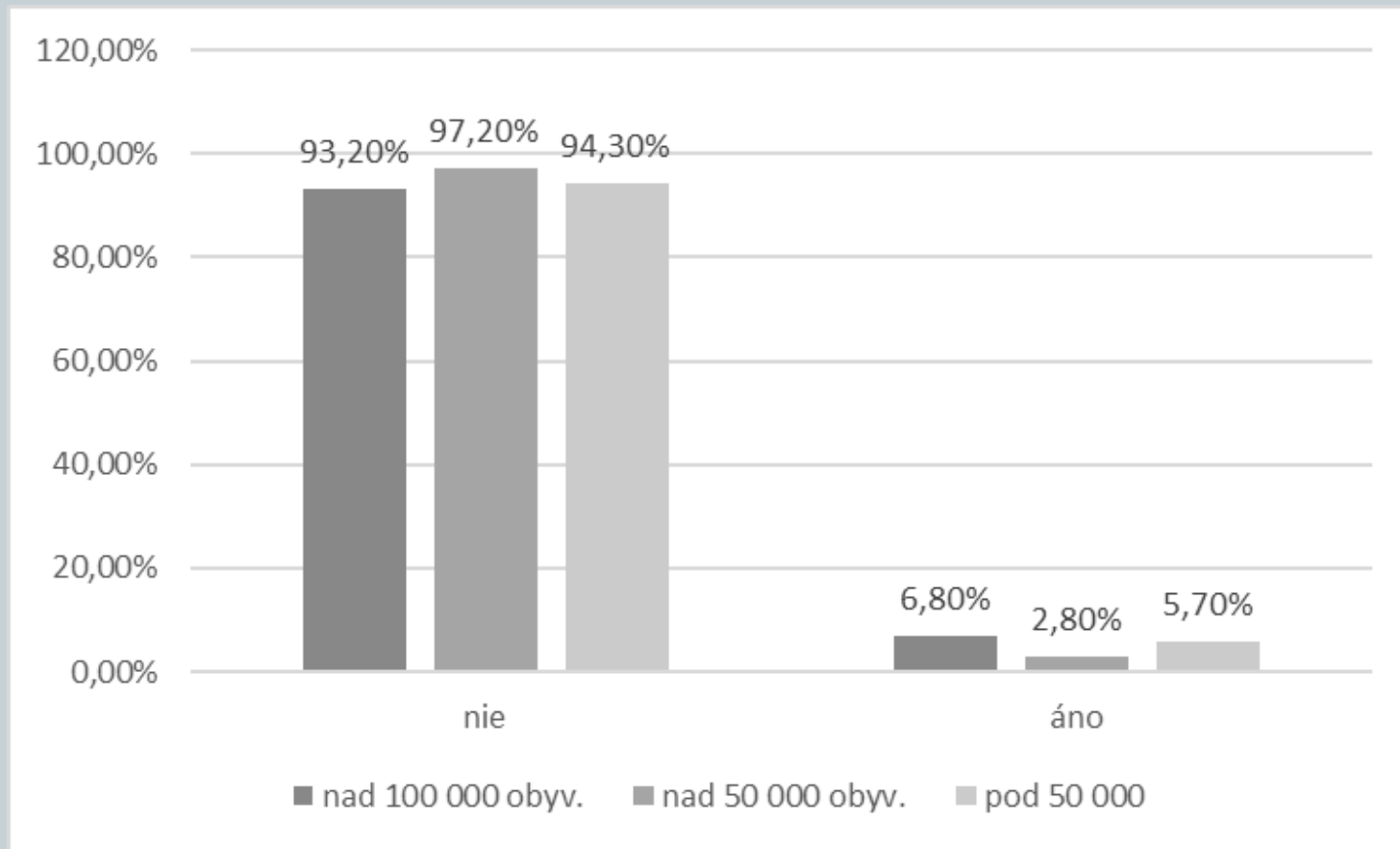
Fajčenie cigariet

Fajčil si už niekedy cigaretu (aj keď len jednu doteraz)?

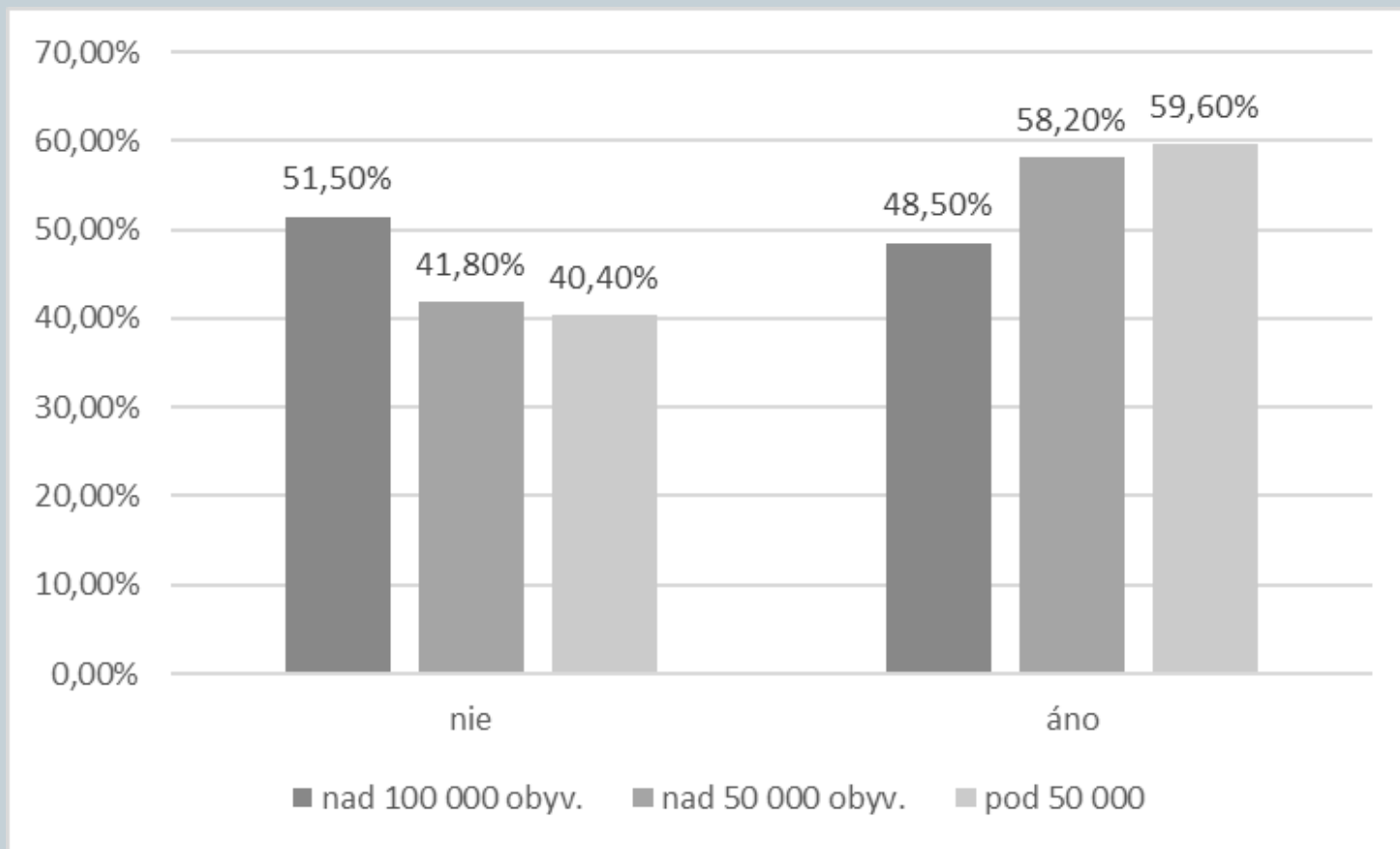
Fajčenie cigariet za posledných 30 dní

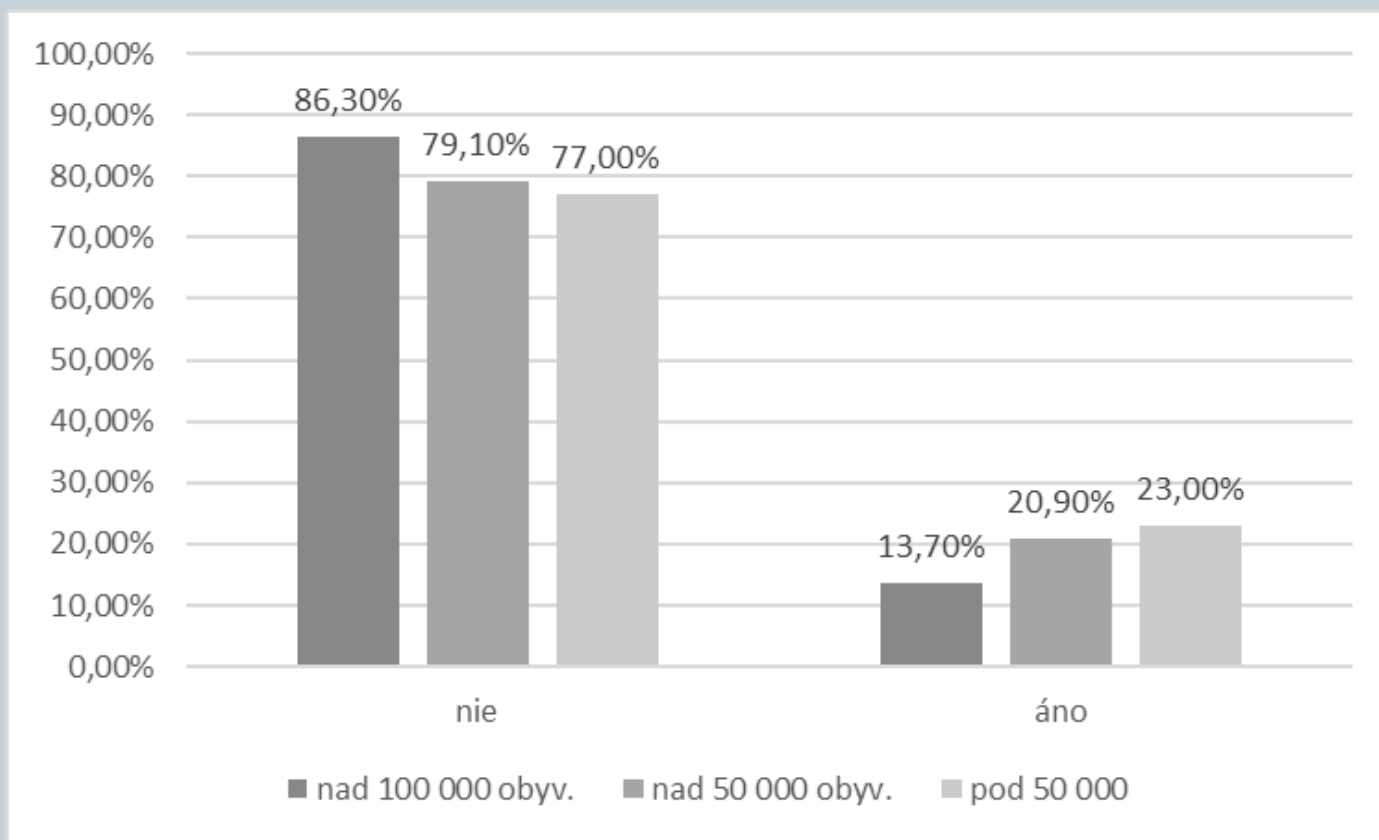
Konzumácia alkoholu

Pil si už niekedy alkohol?

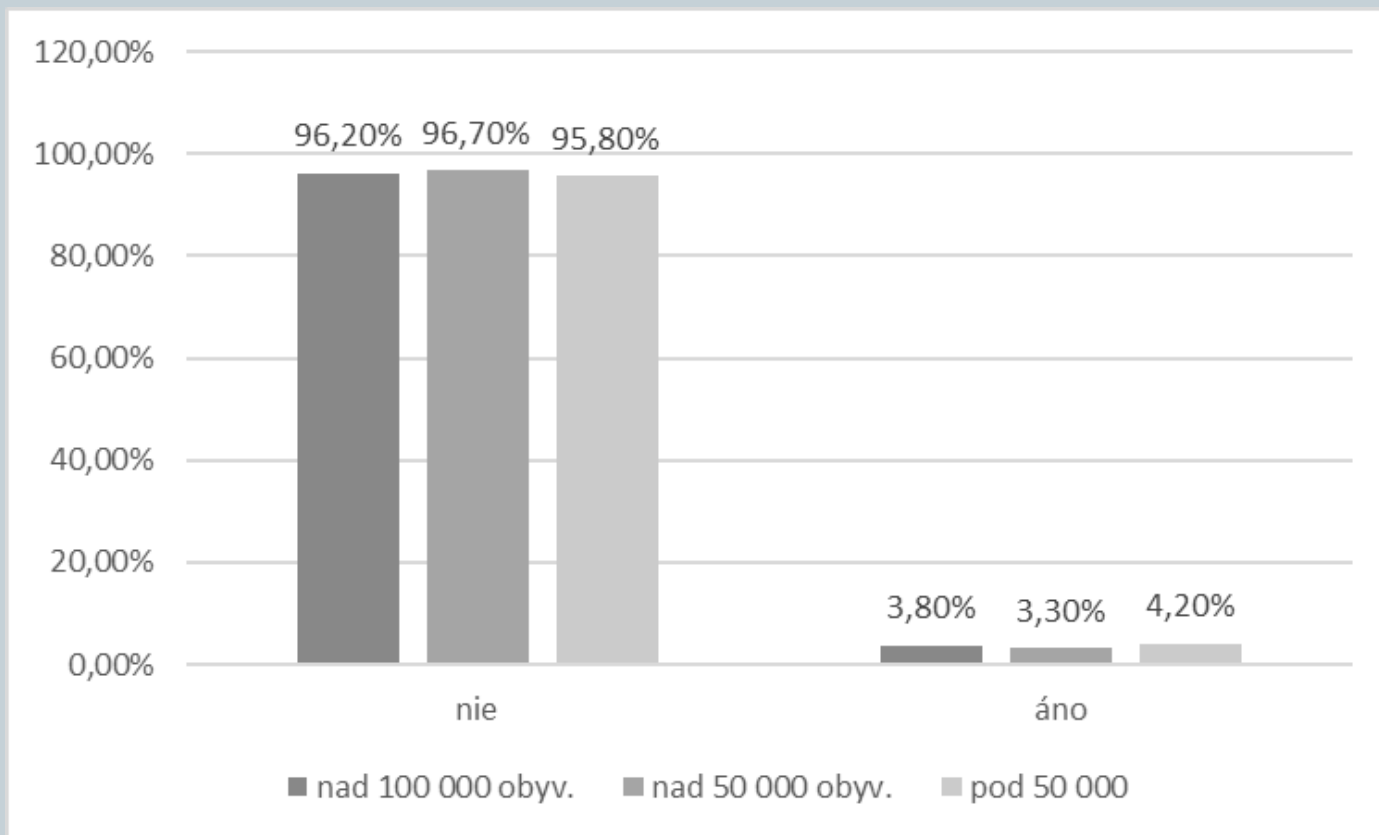
Konzumácia alkoholu za posledných 30 dní

Stav opitosti

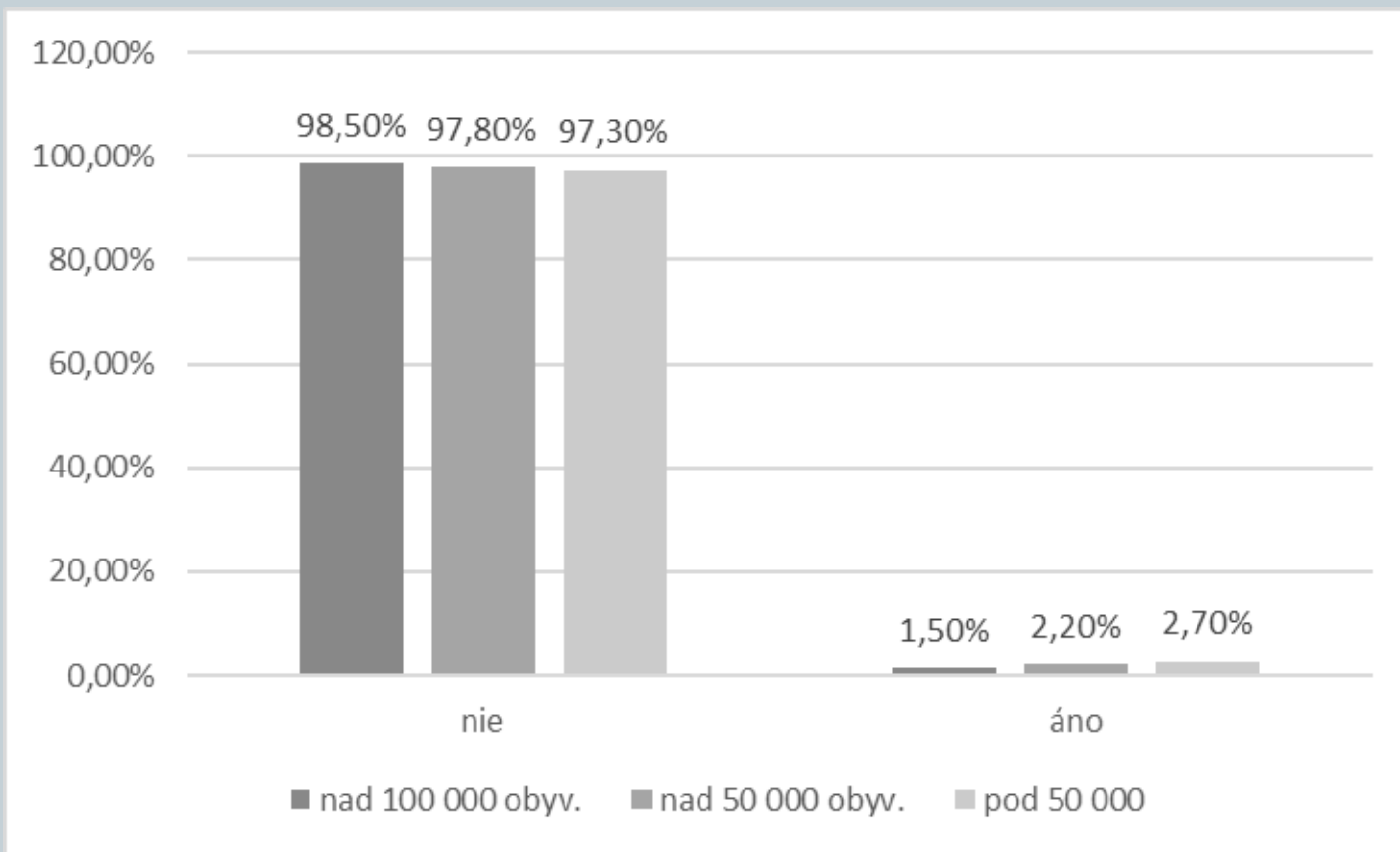
Koľkokrát sa Ti stalo, že si si pitím alkoholických nápojov navodil/a opitosť, napr. si sa potácal/a, nedokázal/a si poriadne rozprávať, vracal/a si, alebo si nepamätal/a na to, čo sa stalo včera?

Marihuana

Užíval si už niekedy marihuanu, alebo hašiš (hoci len raz)?

Rodové rozdiely a dostupnosť cigariet

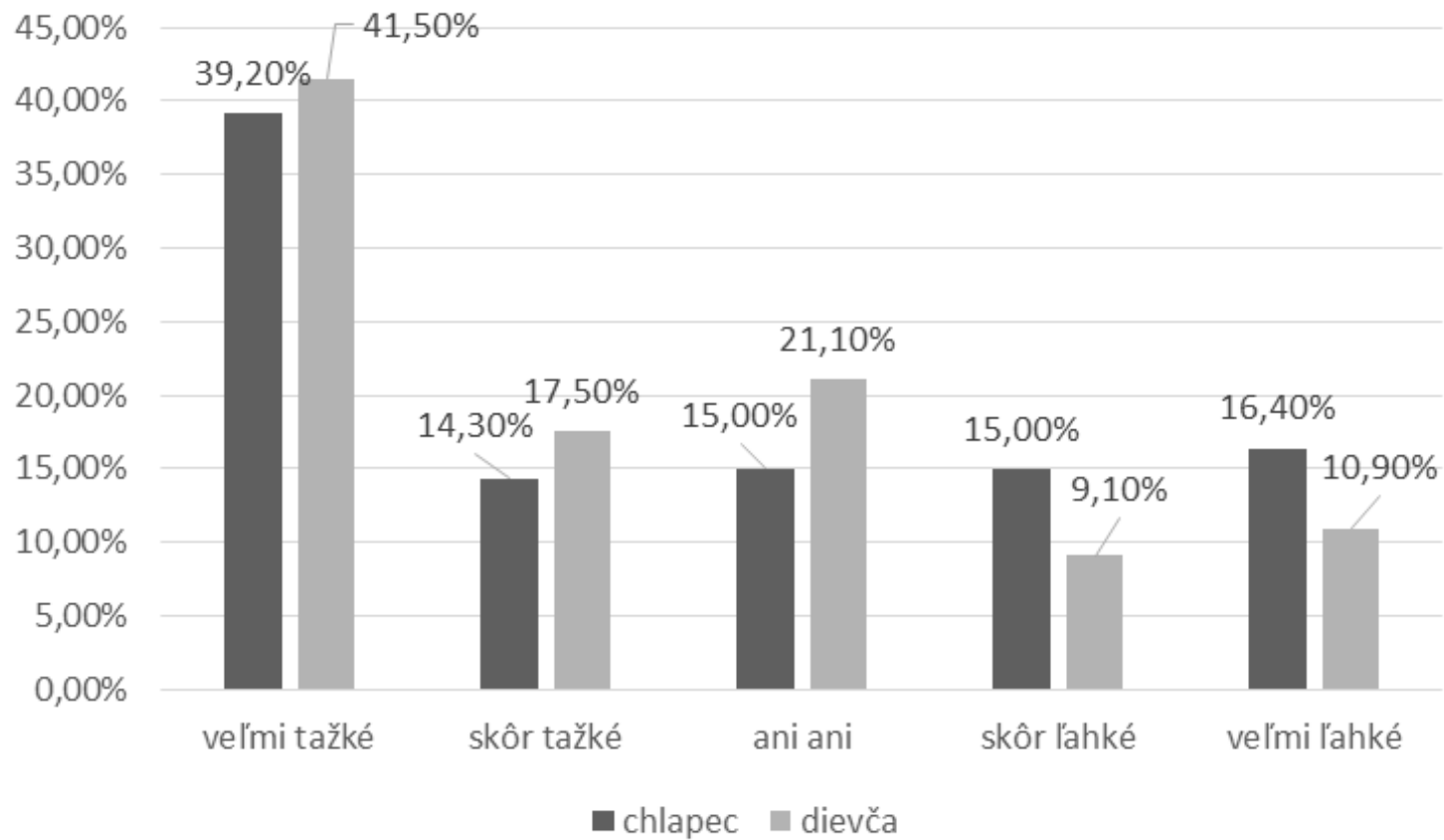

Ak by si chcel, aké ťažké by bolo pre Teba získať cigarety?

Dostupnosť cigariet	Početnosť správania v celej vzorke		Chlapci	Dievčatá
	N	%	N / %	N / %
Veľmi ťažké	229	40	115 / 39	114 / 42
Skôr ťažké	90	16	42 / 14	48 / 18
Ani ťažké, ani ľahké	102	18	44 / 15	58 / 20
Skôr ľahké	69	12	44 / 15	25 / 9
Veľmi ľahké	78	14	48 / 16	30 / 11

Výsledky poukazujú na to, že pre chlapcov je jednoduchšie získať cigarety v porovnaní s dievčatami.

Dostupnosť cigariet

Rodové rozdiely a dostupnosť alkoholu

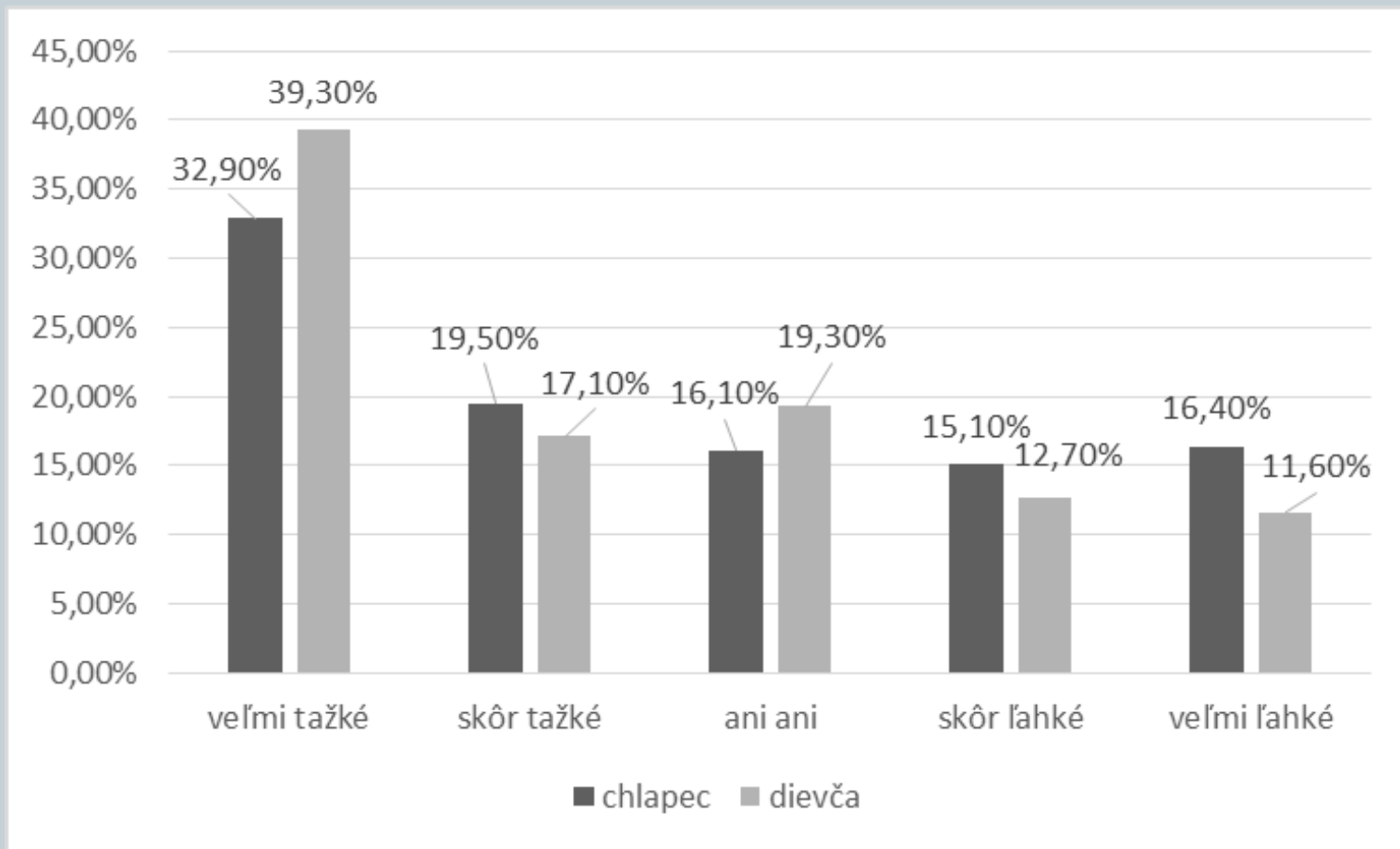

Ak by si chcel, aké ťažké by bolo pre Teba získať alkohol?

Dostupnosť alkoholu	Početnosť správania v celej vzorke		Chlapci	dievčatá
	N	%	N / %	N / %
Veľmi ťažké	204	36	96 / 33	108 / 39
Skôr ťažké	104	18	57 / 20	47 / 17
Ani ťažké, ani ľahké	100	18	47 / 16	53 / 13
Skôr ľahké	79	14	44 / 15	35 / 13
Veľmi ľahké	80	14	48 / 16	32 / 12

Významné rozdiely medzi chlapcami a dievčatami v dostupnosti alkoholu neboli zistené.

Dostupnost alkoholu

Rodové rozdiely a dostupnosť marihuany

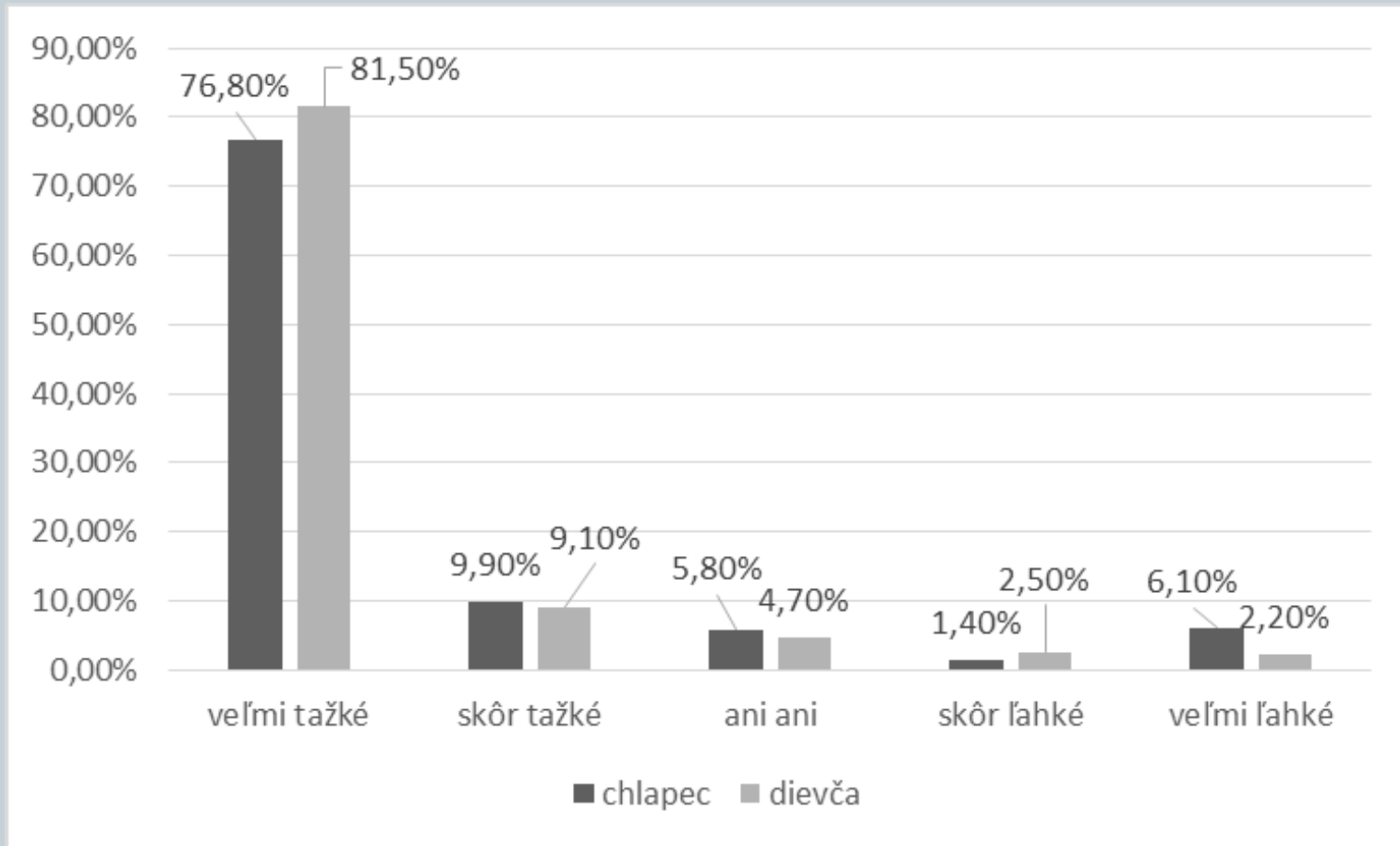

Ak by si chcel, aké ťažké by bolo pre Teba získať marihuanu?

Dostupnosť marihuany	Početnosť správania v celej vzorke		Chlapci	Dievčatá
	N	%	N / %	N / %
Veľmi ťažké	449	79	225 / 77	224 / 82
Skôr ťažké	54	10	29 / 10	25 / 9
Ani ťažké, ani ľahké	30	5	17 / 6	13 / 5
Skôr ľahké	11	2	4 / 1	7 / 3
Veľmi ľahké	24	4	18 / 6	6 / 2

Významné rozdiely medzi chlapcami a dievčatami v dostupnosti marihuany neboli zistené.

Dostupnosť marihuany

Dostupnosť cigariet z hľadiska krajov

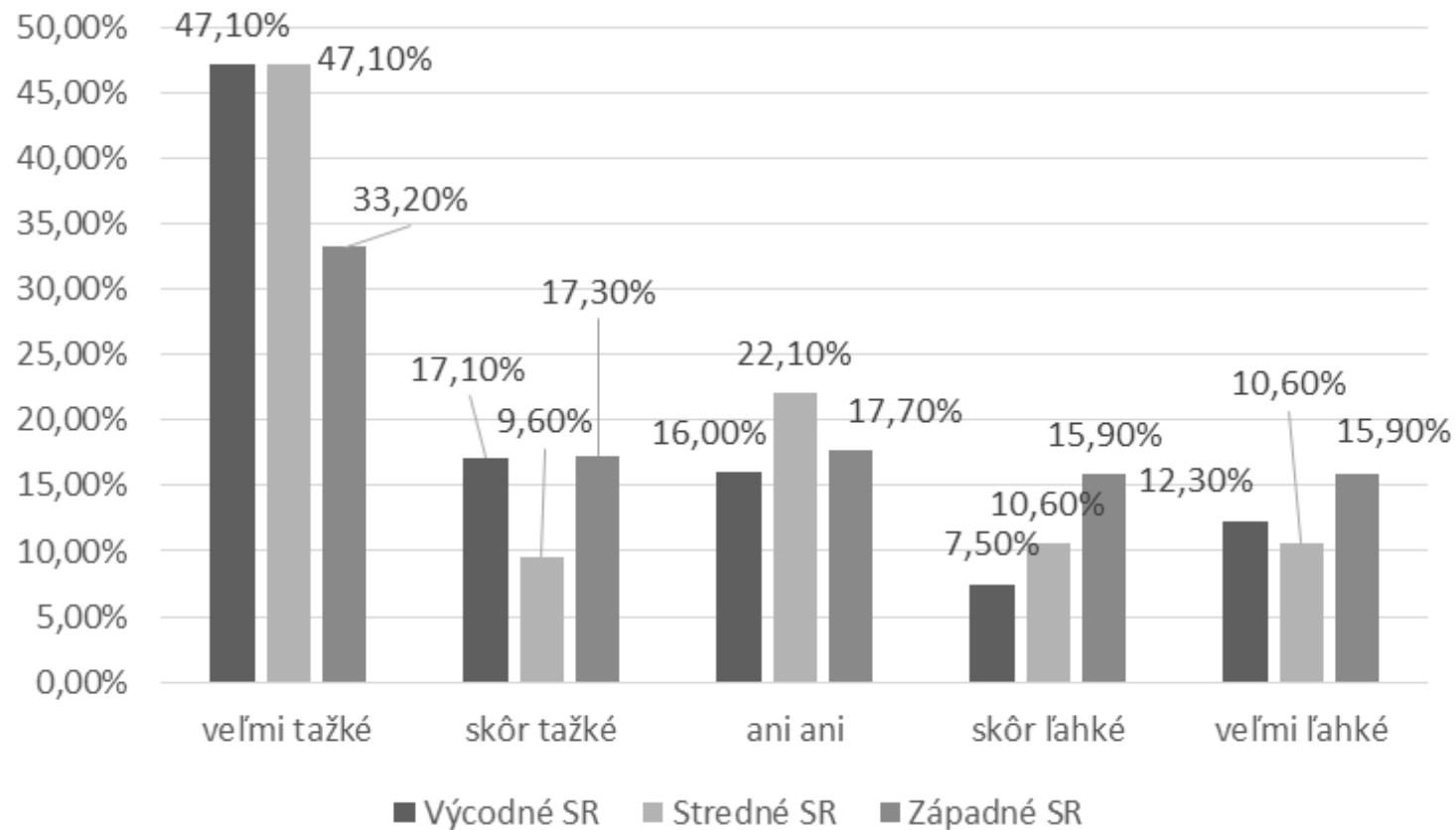

Ak by si chcel, aké ťažké by bolo pre Teba získať cigarety?

Dostupnosť cigariet	Početnosť správania v celej vzorke		Východné SR	Stredné SR	Západné SR
	N	%	N / %	N / %	N / %
Veľmi ťažké	229	40	88 / 47	49 / 47	92 / 33
Skôr ťažké	90	16	32 / 17	10 / 10	48 / 17
Ani ťažké, ani ľahké	102	18	30 / 16	23 / 21	49 / 18
Skôr ľahké	69	12	14 / 8	11 / 11	44 / 16
Veľmi ľahké	78	14	23 / 12	11 / 11	44 / 16

Výsledky poukazujú na to, že cigarety sú dostupnejšie pre deti na západnom Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami.

Dostupnosť cigariet

Dostupnosť alkoholu z hľadiska krajov

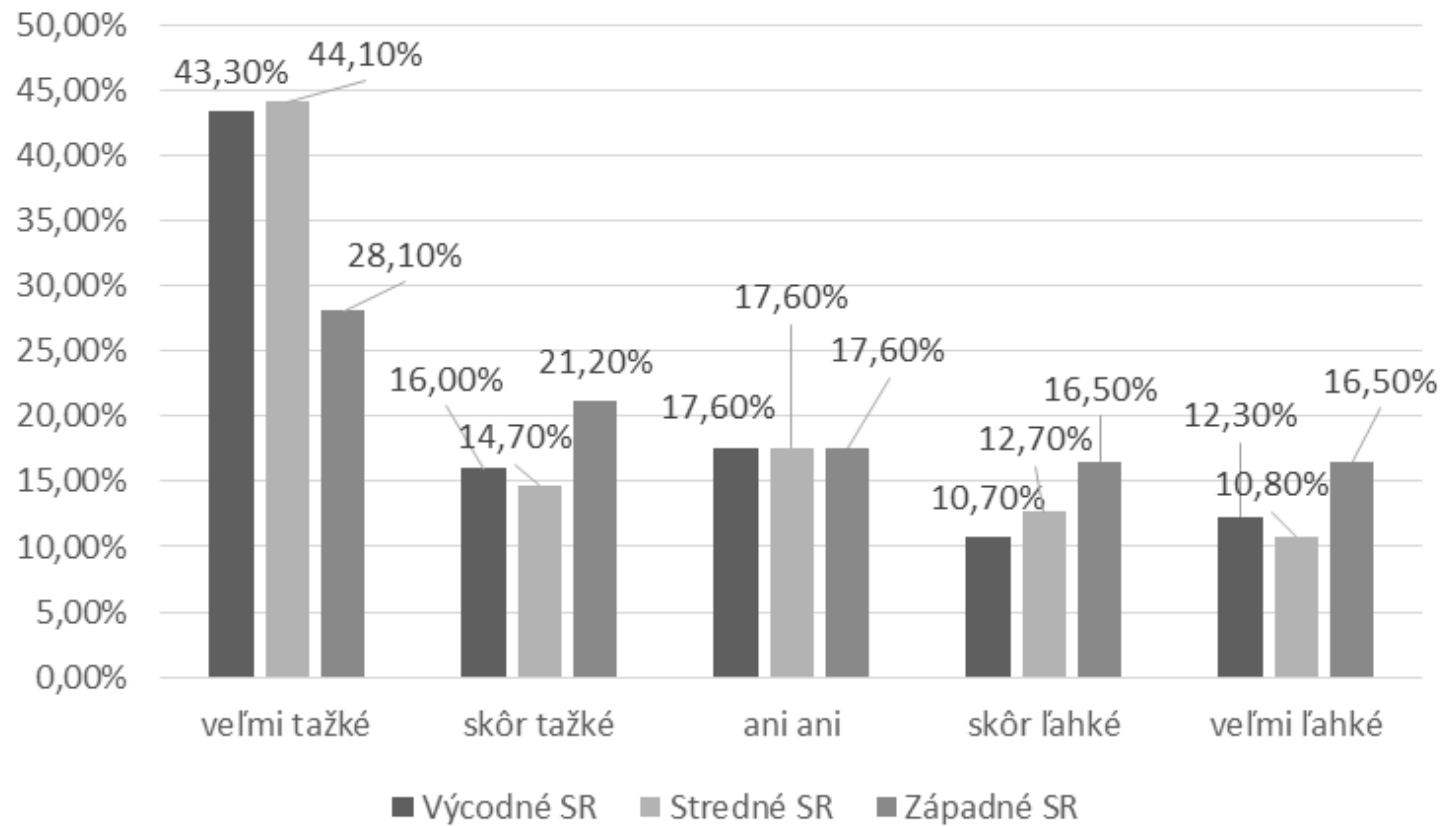

Ak by si chcel, aké ťažké by bolo pre Teba získať alkohol?

Dostupnosť alkoholu	Početnosť správania v celej vzorke		Východné SR	Stredné SR	Západné SR
	N	%	N / %	N / %	N / %
Veľmi ťažké	204	36	81 / 43	45 / 44	78 / 28
Skôr ťažké	104	18	30 / 16	15 / 15	59 / 21
Ani ťažké, ani ľahké	100	18	33 / 18	18 / 18	49 / 18
Skôr ľahké	79	14	20 / 11	13 / 13	46 / 17
Veľmi ľahké	80	14	23 / 12	11 / 11	46 / 17

Výsledky poukazujú na to, že alkohol je dostupnejší pre deti na západnom Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami.

Dostupnosť alkoholu

Dostupnosť marihuany z hľadiska krajov

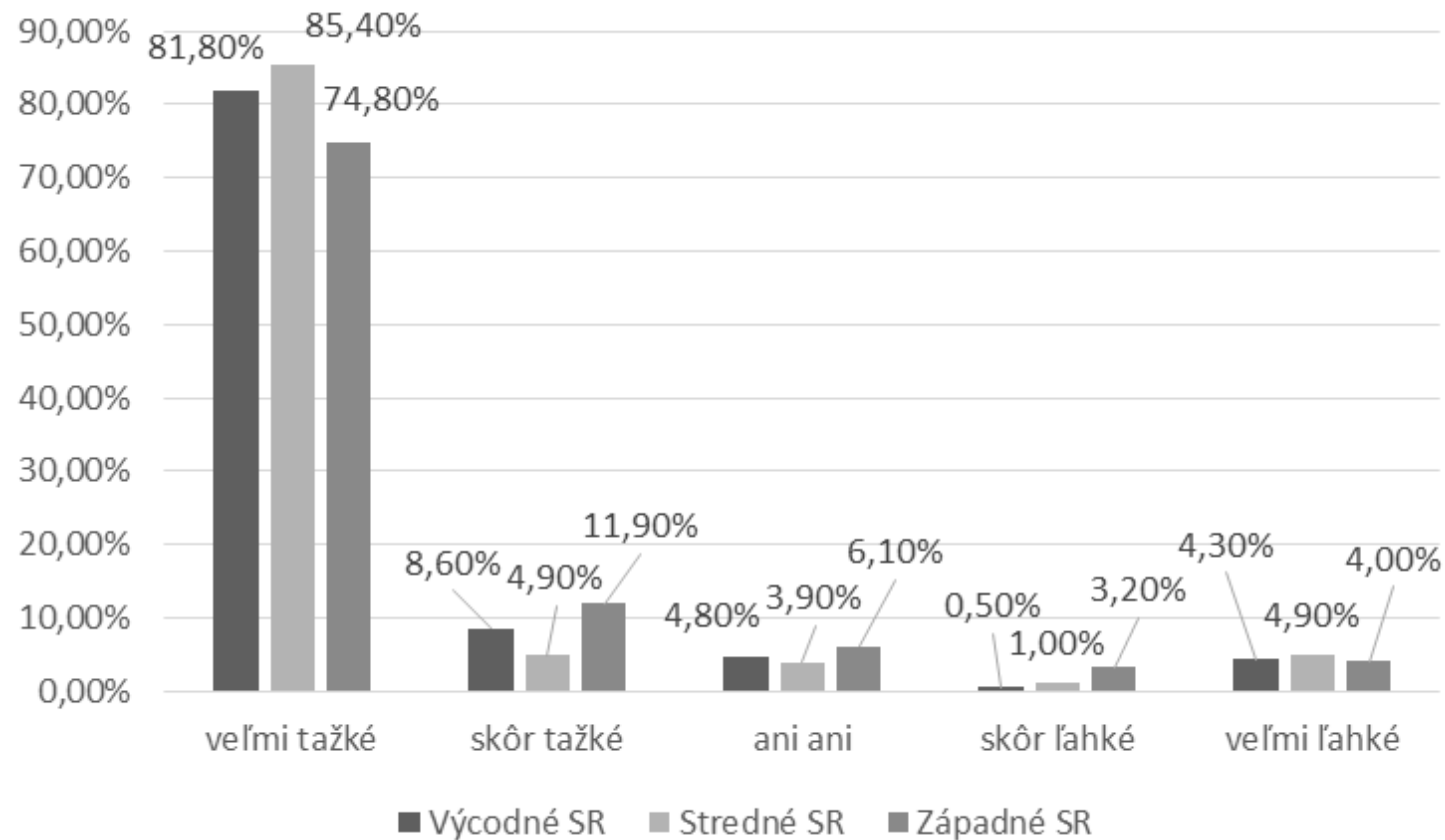

Ak by si chcel, aké ťažké by bolo pre Teba získať marihuanu?

Dostupnosť marihuany	Početnosť správania v celej vzorke		Východné SR	Stredné SR	Západné SR
	N	%	N / %	N / %	N / %
Veľmi ťažké	449	79	153 / 82	88 / 86	208 / 75
Skôr ťažké	54	10	16 / 9	5 / 5	54 / 10
Ani ťažké, ani ľahké	30	5	9 / 5	4 / 4	30 / 5
Skôr ľahké	11	2	1 / 1	1 / 1	11 / 2
Veľmi ľahké	24	4	8 / 4	5 / 5	24 / 4

Významné rozdiely v dostupnosti marihuany medzi jednotlivými kraji neboli zistené.

Dostupnosť marihuany

Dostupnosť cigariet vzhľadom na veľkosť obcí

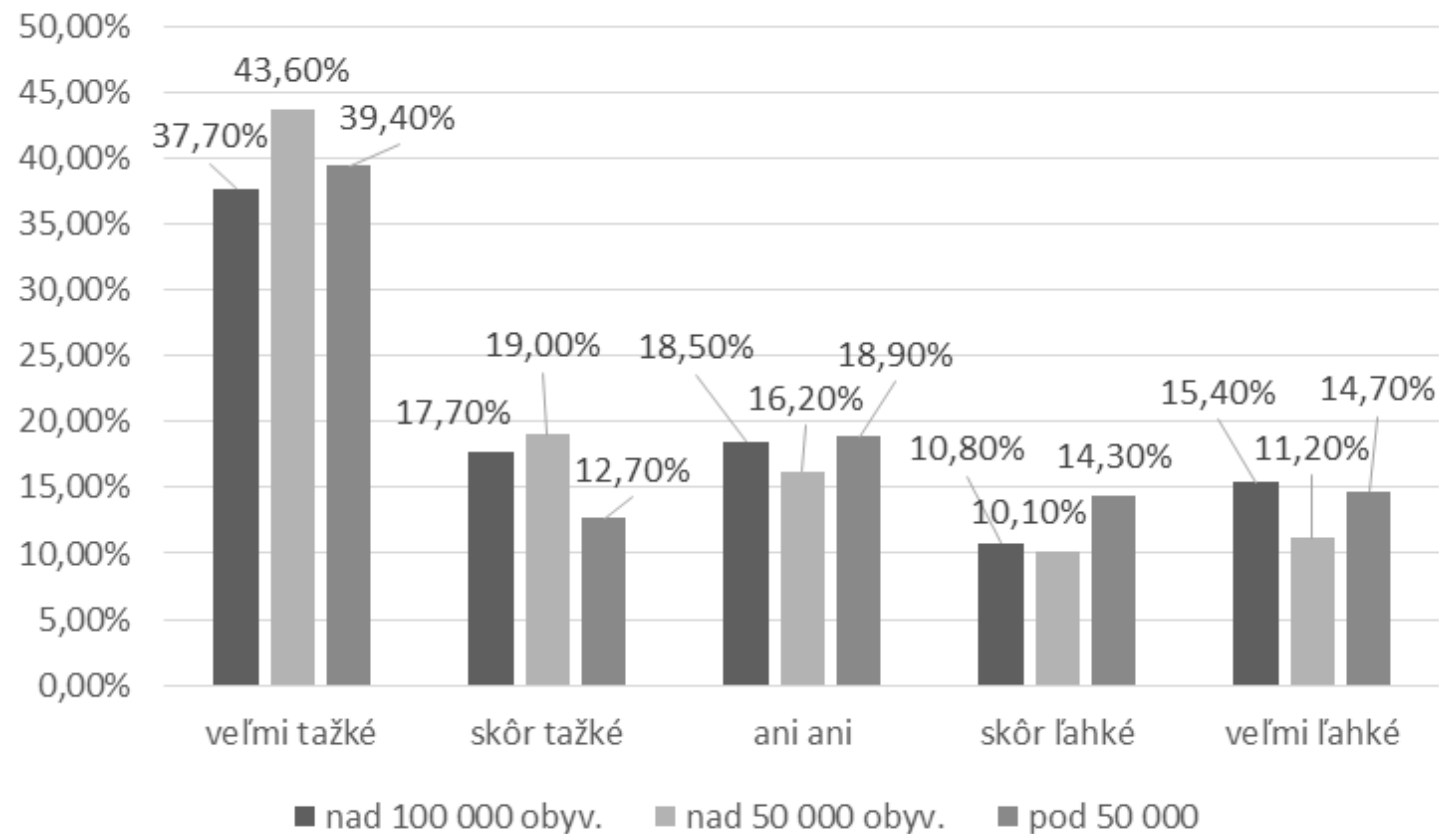

Ak by si chcel, aké ťažké by bolo pre Teba získať cigarety?

Dostupnosť cigariet	Početnosť správania v celej vzorke		> 100 000 obyv.	> 50 000 obyv.	< 50 000 obyv.
	N	%	N / %	N / %	N / %
Veľmi ťažké	229	40	49 / 38	78 / 44	102 / 40
Skôr ťažké	90	16	23 / 18	34 / 19	33 / 13
Ani ťažké, ani ľahké	102	18	24 / 19	29 / 16	49 / 19
Skôr ľahké	69	12	14 / 11	18 / 10	37 / 14
Veľmi ľahké	78	14	20 / 15	20 / 11	38 / 15

Významné rozdiely v dostupnosti cigariet vzhľadom na veľkosť obcí neboli zistené.

Dostupnosť cigariet

Dostupnosť alkoholu vzhľadom na veľkosť obcí

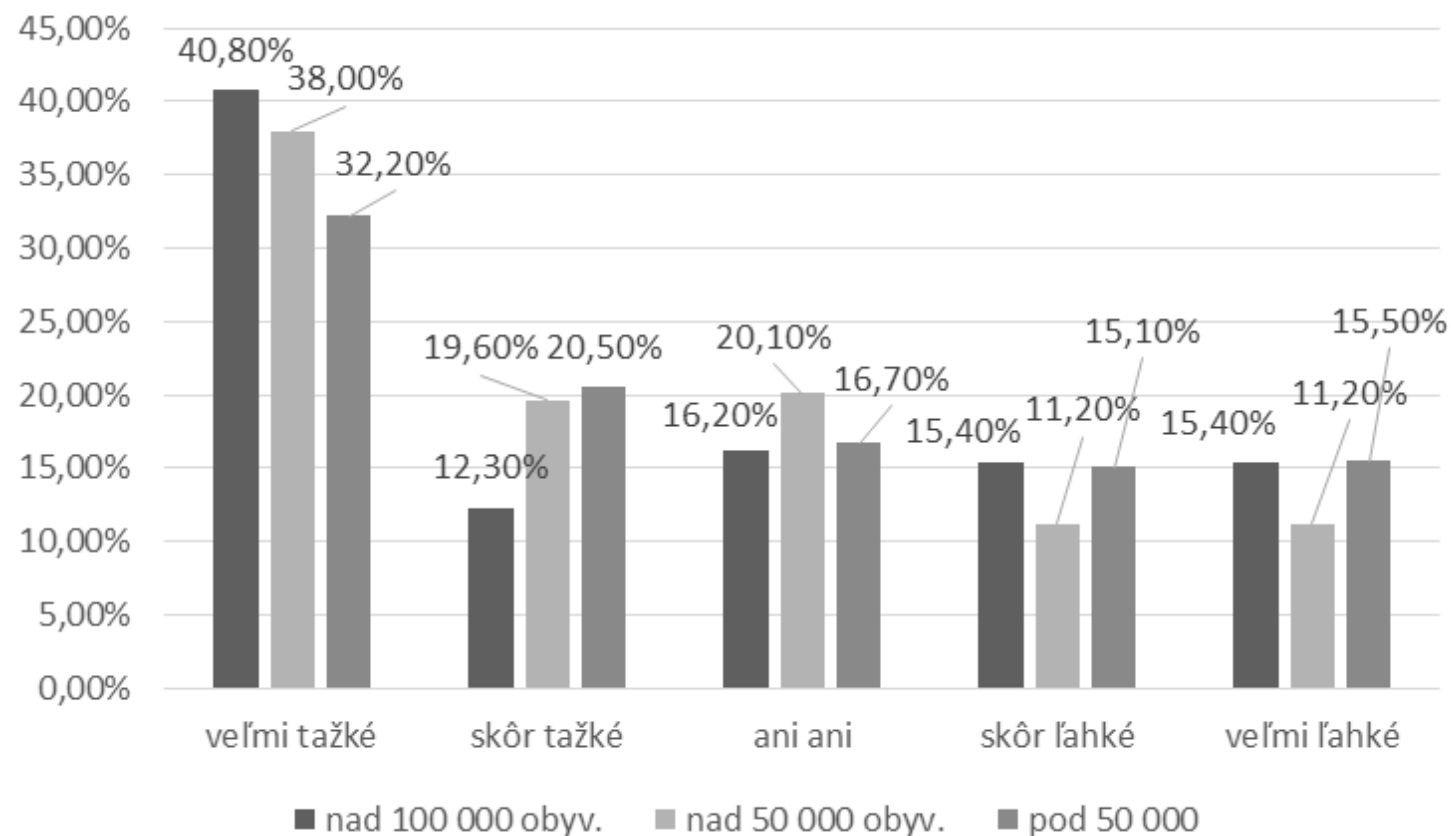

Ak by si chcel, aké ťažké by bolo pre Teba získať alkohol?

Dostupnosť alkoholu	Početnosť správania v celej vzorke		> 100 000 obyv.	> 50 000 obyv.	< 50 000 obyv.
			N / %	N / %	N / %
	N	%			
Veľmi ťažké	204	36	53 / 41	68 / 38	83 / 32
Skôr ťažké	104	18	16 / 12	35 / 20	53 / 21
Ani ťažké, ani ľahké	100	18	21 / 16	36 / 20	43 / 17
Skôr ľahké	79	14	20 / 15	20 / 11	39 / 15
Veľmi ľahké	80	14	20 / 15	20 / 11	40 / 16

Významné rozdiely v dostupnosti alkoholu vzhľadom na veľkosť obcí neboli zistené.

Dostupnosť alkoholu

Dostupnosť marihuany vzhľadom na veľkosť obcí

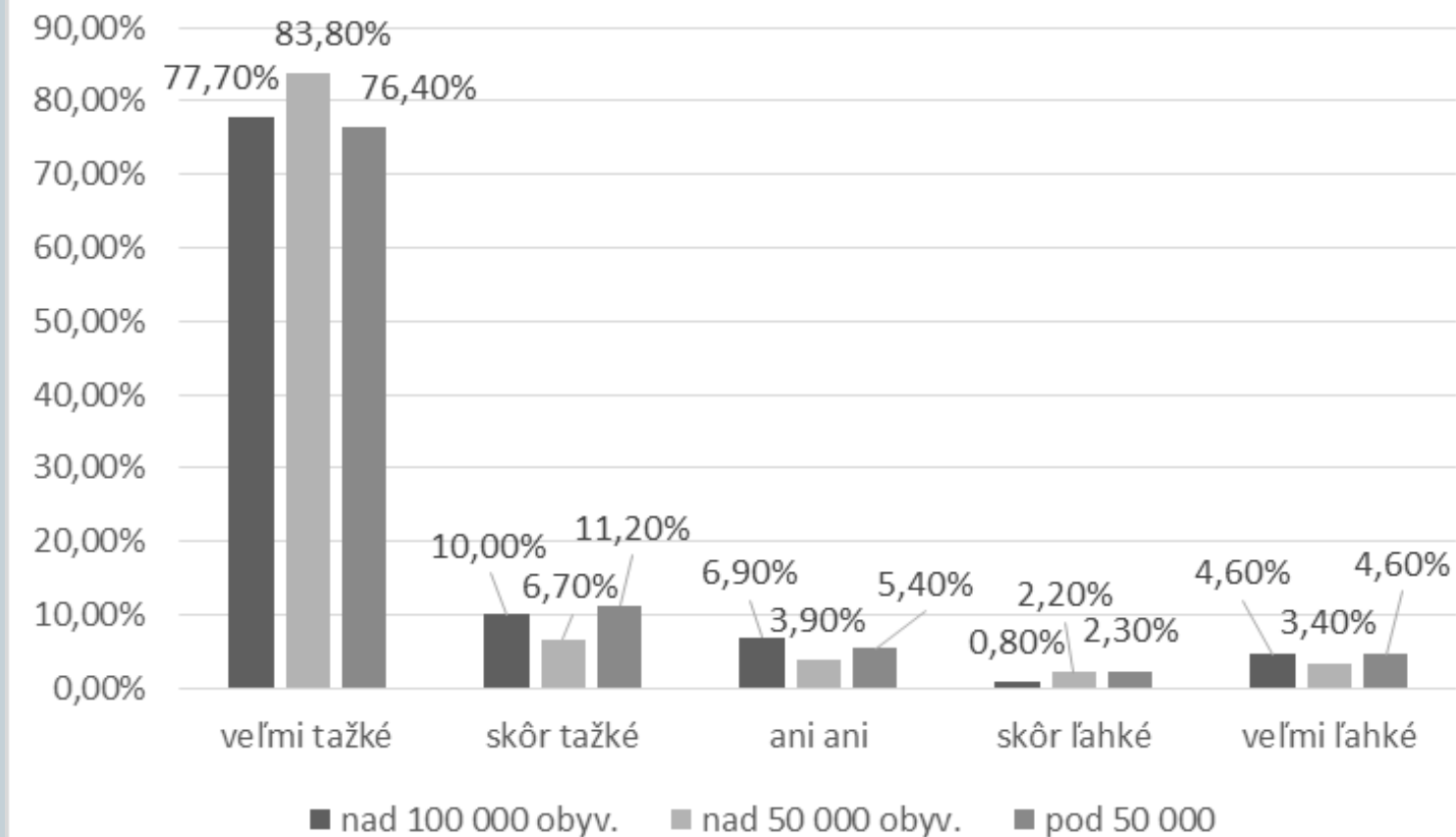

Ak by si chcel, aké ťažké by bolo pre Teba získať marihuanu?

Dostupnosť marihuany	Početnosť správania v celej vzorke		> 100 000 obyv.	> 50 000 obyv.	< 50 000 obyv.
	N	%	N / %	N / %	N / %
Veľmi ťažké	449	79	101 / 78	150 / 84	198 / 76
Skôr ťažké	54	10	13 / 10	12 / 7	29 / 11
Ani ťažké, ani ľahké	30	5	9 / 7	7 / 4	14 / 5
Skôr ľahké	11	2	1 / 1	4 / 2	6 / 2
Veľmi ľahké	24	4	6 / 5	6 / 3	12 / 7

Významné rozdiely v dostupnosti marihuany vzhľadom na veľkosť obcí neboli zistené.

Dostupnost marihuany

Zhrnutie rozdielov v rizikovom správaní (alkohol, cigarety, marihuana)

- významné rozdiely medzi chlapcami a dievčatami v rizikovom správaní boli zistené len v **užívaní marihuany, pričom u chlapcov bolo užívanie častejšie**
- výsledky poukazujú na to, že **pre chlapcov je jednoduchšie získať cigarety** v porovnaní s dievčatami
- v dostupnosti alkoholu ani marihuany neboli zistené významné rozdiely medzi chlapcami a dievčatami
- medzi jednotlivými krajmi ani mestami/obcami podľa veľkosti neboli zistené významné rozdiely v žiadnom z troch typov rizikového správania
- Výsledky poukazujú na to, že **alkohol aj cigarety sú dostupnejšie pre deti na západnom Slovensku** v porovnaní s ostatnými krajmi
- v dostupnosti marihuany medzi jednotlivými krajmi neboli zistené významné rozdiely
- vzhľadom na veľkosť obcí neboli zistené významné rozdiely v dostupnosti cigariet, alkoholu ani marihuany

Výskyt ďalších typov problémového správania a rozdiely z hľadiska rodu

problémové správanie	chlapci		dievčatá		p (chí kvadrát)
	N	%	N	%	
vyhýbanie sa škole	107	60,5	77	29,2	0,008
vyrušovanie na hodine	171	63,3	64	24,2	<0,001
vulgárne rozprávanie	177	67,0	143	53,8	0,002
podvádzanie / klamanie	142	53,8	123	46,8	n.s.
negativizmus	74	28,0	40	15,3	<0,001
poškodzovanie šk. majetku	37	13,8	10	5,7	0,003
nadávanie, zastrašovanie	105	39,3	47	17,8	<0,001
bitka v škole	147	55,1	38	14,5	<0,001
fyzické ubližovanie	71	26,9	23	8,8	<0,001

Výskyt ďalších typov problémového správania a rozdiely z hľadiska rodu

- Viac ako polovica školákov uviedla, že sa niekedy v škole správala problémovo.
- Respondenti najčastejšie uvádzali, že v ostatnom roku aspoň párkrát vulgárne rozprávali, vyrušovali na hodine, snažili sa vyhnúť vyučovaniu, klamali resp. podvádzali.
- Najmenej často uvádzanou formou problémového správania bolo, ako u chlapcov, tak aj u dievčat poškodzovanie školského majetku.
- Vo všeobecnosti bol výskyt všetkých druhov problémového správania vyšší u dievčat ako u chlapcov, s výnimkou podvádzania/klamania (tam neboli rodové rozdiely zistené)
- Vyššia miera vnímania podporných vzťahov, vkladania nádeje do mladého jedinca a jeho zmysluplnej participácie v prostredí školy negatívne korelovala s výskytom problémového správania školákov.

Porovnanie informácií získaných od dospievajúcich a ich matiek o frekvencii komunikácie o škodlivosti návykových látok

Rozhovor o alkohole	adolescent	matka
nikdy	31,5 %	2,8 %
občas	26,6 %	37,0 %
často	20,7 %	35,2 %
stále	21,2 %	25,0 %

rozhovor o drogách	adolescent	matka
nikdy	32,7 %	3,2 %
občas	31,2 %	36,4 %
často	20,8 %	34,6 %
stále	15,3 %	25,8 %

Porovnanie informácií získaných od dospievajúcich a ich matiek o frekvencii komunikácie o škodlivosti návykových látok

rozhovor o fajčení	adolescent	matka
nikdy	29,7 %	2,8 %
občas	30,7 %	35,9 %
často	24,3 %	36,4 %
stále	15,3 %	24,9 %

Rizikové správanie a rodičovské procesy

- medzi vekom 11,5 a 13 rokov mierne klesá spokojnosť so vzťahom s matkou aj otcom a vnímaná opora z ich strany, avšak stále zostáva na pomerne dobrej úrovni
- celkovo rodičia vnímajú svoje výchovné úsilie pozitívnejšie ako ho vnímajú dospievajúci
- menej často vedia o fajčení a užívaní alkoholu
- tvrdia, že častejšie komunikujú s deťmi o rizikách spojených s užívaním návykových látok (tabuľka)
- najefektívnejšia prevenčná stratégia sa javí byť jasne odkomunikovaný nesúhlas s rizikovým správaním (fajčenie, pitie alkoholu) ("Moji rodičia by sa hnevali, ak by som pil alkohol.") .

Dysfunkčné stravovanie

- Výsledky poukazujú na dôležitosť vlastného vnímania **nespokojnosti s telom** a faktora odrážajúceho priamy **tlak na dieťa ohľadom jeho telesného vzhľadu** zo strany **matky**
- Dôležitú úlohu zastáva aj **frustrácia** základných psychologických potrieb -**kompetencie a autonómie**
- dievčatá pri vyššej úrovni **reziliencie** (životná odolnosť napriek nepriaznivým podmienkam) naplňanej **v školskom prostredí** (vd'aka podporným vzťahom, vkladaniu nádeje do mladého jedinca a jeho zmysluplnej participácii) uvádzajú menej indikátorov dysfunkčného stravovanie

Viac sa dozviete na:

- <https://www.upjs.sk/filozoficka-fakulta/katedra-pedagogickej-psychologie-a-psychologie-zdravia/unplugged/>
- <https://www.upjs.sk/public/media/16460/Vybrane%20vysledky%20vyskumu%20UNPLUGGED%201.pdf>
- Ďalšie výsledky budú k dispozícii po spracovaní dát z ďalších zberov

Ďakujeme

Ďakujeme vedeniu všetkých škôl za participáciu na štúdiu, všetkým učiteľom a koordinátorom zberu za spoluprácu, lektorom programu Unplugged a n-Prevention za usilovnosť, ako aj samotným žiakom za ich trpezlivosť.

Tím katedry pedagogickej psychológie a psychológie zdravia

Táto štúdia bola podporená projektom APVV 0253-11, APVV-15-0662, KEGA 016UPJŠ-4/2017.

Použitá literatúra

- Berinšterová, M. (2015). Efektívnosť školského programu univerzálnej prevencie Unplugged. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Dizertačná práca
- Botvin, G. J., & Griffin, K. W. (2004). Life skills training: Empirical findings and future directions. *Journal of Primary Prevention*, 25(2), 211-232.
- Cuijpers, P. (2003). Three Decades of Drug Prevention Research Drugs: education, prevention and policy, 10, 1
- Gottfredson, D. C., Cook, T. D., Gardner, F. E., Gorman-Smith, D., Howe, G. W., Sandler, I. N., & Zafft, K. M. (2015). Standards of evidence for efficacy, effectiveness, and scale-up research in prevention science: Next generation. *Prevention science*, 16(7), 893-926.
- Orosová, O., Berinšterová, M., Benka, J., Gabrhelík, R. (2014). The short-term effect of the Unplugged Prevention Intervention among Slovak school population. Is an announce of prevention still worth a pound of cure? The economics and value of prevention: 5th International conference and Members meeting: Palma de Mallorca, Spain, October 16.-18.10.2014. (p.25).
- Orosova, O. et al. (2018). *THE PREDICTORS OF SMOKING STATUS AMONG SLOVAK SCHOOLCHILDREN. Psychology Applications & Developments IV"*, submitted
- Orosova, O. et al. (2018). EFEKTÍVNOSŤ PROGRAMU UNIVERZÁLNEJ PREVENČIE UŽÍVANIA NÁVYKOVÝCH LÁTOK UNPLUGGED MEDZI ŠKOLÁKMI SLOVENSKÝCH ZÁKLADNÝCH ŠKÔL. Konferencia ŠPs. postúpené
- Orosova, O. et al. (2018). EFEKTÍVNOSŤ PROGRAMU UNIVERZÁLNEJ PREVENČIE UŽÍVANIA NÁVYKOVÝCH LÁTOK UNPLUGGED MEDZI ŠKOLÁKMI SLOVENSKÝCH ZÁKLADNÝCH ŠKÔL. Konferencia ŠPs. postúpené

Použitá literatúra

- Gajdošová, B., Orosová, O. Janovská, A. Štefaňáková, M. (2018). Effectiveness of the universal drug prevention program: teachers engagement, lifetime alcohol use, normative beliefs and self –control among early Slovak adolescents. In Psychology Applications & Developments IV. 188-195.
- Gajdošová, B., Orosová, O. Štefaňáková, M. (2018). Accessibility of alcohol, alcohol refusal skills and lifetime alcohol use among early adolescents. European Journal of Public Health, 28,4, 355.
- Štefaňáková, M., Orosová, O. (2018). Effectiveness of the program Unplugged on descriptive normative beliefs among slovak schoolchildren. In: Clara Pracana & Prof. Michael Wang (Eds.): Psychological Applications and Trends 2018. Lisboa: inScience Press, 329 - 331.
- Štefaňáková, M. , Orosová, O. , Janovská, A. (2018). Effectiveness of the Program Unplugged on Descriptive Normative Beliefs with Respect to Dosage as a Part of Fidelity Measurement. In: Clara Pracana & Prof. Michael Wang (Eds.): *Psychology Applications & Developments IV Advances in Psychology and Psychological Trends Series*. Lisboa: inScience Press, 265-275.
- Bačíková, M. (2019). Psychológia rodičovskej kontroly v dospievaní. Košice: Šafárik press, In press
- Bacikova-Sleskova, M., Benka, J. (2018). Monitoring, psychological control and autonomy support in relation to internalization of parental rules. EARA conference, Ghent.
- Bacikova-Sleskova, M., Hricová, L., & Orosová, O. (2018). Parents and their role in adolescent's risk behaviour. *European Journal of Public Health*, 28(suppl_4), p.354.
- Bacikova, M., Hricova, L., & Orosova, O. G. (2018). Changes and stability in family processes in early adolescence. *ČESKOSLOVENSKA PSYCHOLOGIE*, 62(3), 197-211.
- Bačíková, M., Janovská, A., (2018). Zamestnanecký status rodičov dospievajúcich a rodinné procesy. Zborník z medzinárodnej konferencie Psychológia práce a organizácie konanej 23. - 24. 5. 2018 v Košiciach (v tlačí).
- Bačíková, M., Janovská, A. (2018b). Možnosti rodičov v prevencii fajčenia a užívania alkoholu v období skorej adolescencie. Prezentácia na konferencii Školská psychológia, Košice.
- Hricová, L., Bačíková, M. (2018a). Rodičovský vplyv na obraz tela vo vysvetlení dysfunkčného stravovania adolescentov. Zborník abstraktov z medzinárodnej vedeckej konferencie: Výchova a vzdelávanie 2018: Pedagóg 21. storočia a jeho perspektívy v edukačnej praxi, 37.
- Hricová, L., Bačíková, M. (2018b). Ako sa podieľa rodičovský vplyv na obraz tela na vysvetlení dysfunkčného stravovania? Edukácia. Vedecko-odborný časopis, prebieha recenzné konanie 9/2018.

Použitá literatúra

- Kalina, O., Bacikova, M. (2018). Parent-child processes and health risk behaviour among young slovak adolescents. Psychology applications and developments IV Advances in psychology and psychological trends series. 2018, 205-213.
- Hricová, L., Bačíková, M., Orosová, O. (2018a). Školské programy prevencie v kontexte Seba-determinačnej teórie. XV. ročník konference primární prevence rizikového chování (PPRCH 2018). Praha : 15.-16.10.2018, Sborník abstrakt, 30..
- Hricová, L., Bačíková, M., Orosová, O. (2018b). Školská reziliencia ako protektívny faktor dysfunkčného stravovania. Školská psychológia: história a perspektívy 2018. Zborník abstraktov z konferencie, 45.
- Hricová, L., Bačíková, M. (2018). Rodičovský vplyv na obraz tela vo vysvetlení dysfunkčného stravovania adolescentov. Zborník abstraktov z medzinárodnej vedeckej konferencie: Výchova a vzdelávanie 2018: Pedagóg 21. storočia a jeho perspektívy v edukačnej praxi, 37.
- Hricová, L., Orosová, O., Kahancová, J. (2018). Motivation as an explanatory factor in weight reduction among Slovak adolescent girls. 19th Congress EPA Section of Epidemiology and Social Psychiatry, April 4-7, 2018 - Vienna, Austria. Abstract book, 128.
- Janovská, A., Bačíková, M. (2018a). Vnímanie podpory a zmyslupnej participácie v prostredí školy a problémové správanie žiakov In. *Edukácia. Vedecko-odborný časopis*, prebieha recenzné konanie 9/2018
- Janovská, A., Bačíková, M. (2018b). Faktory súvisiace s normatívnymi očakávaniami týkajúce sa emigrácie u školákov. Zborník z medzinárodnej konferencie Psychológia práce a organizácie konanej 23. - 24. 5. 2018 v Košiciach (v tlači).
- Janovská, A., Orosová, O., Benka, J. (2018). Norms, refusal skills and alcohol drinking among early adolescents . In: Prevention technologies. Improving the use of evidence in prevention practice. 9th EUSPR conference and members' meeting. 24.26 October 2018 –Lisbon, Portugal. Programme and abstract book, 84-85.
- Janovská, A., Štefaňáková, M., Gajdošová, B. (2018). Individual and social correlates of self-harm among Slovak early adolescents. In: Clara Pracana & Prof. Michael Wang (Eds.): Psychology Applications & Developments IV Advances in Psychology and Psychological Trends Series. Lisboa: inScience Press, 78-86.